

FLOR DE CARD

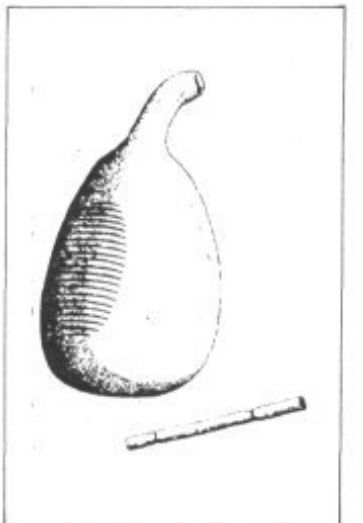
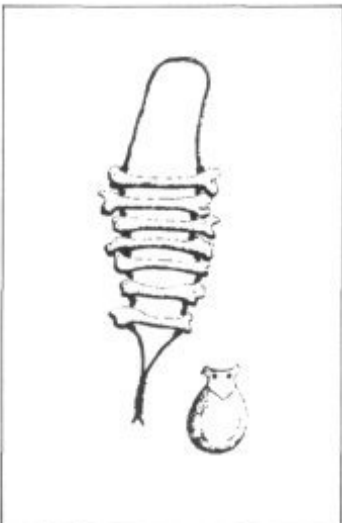
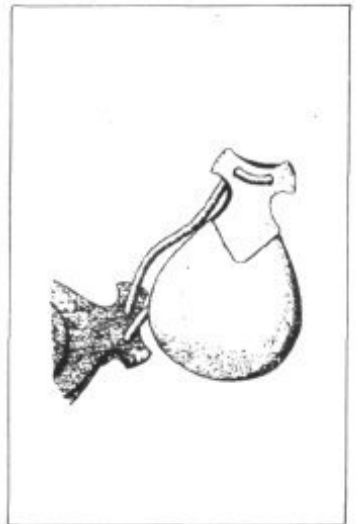
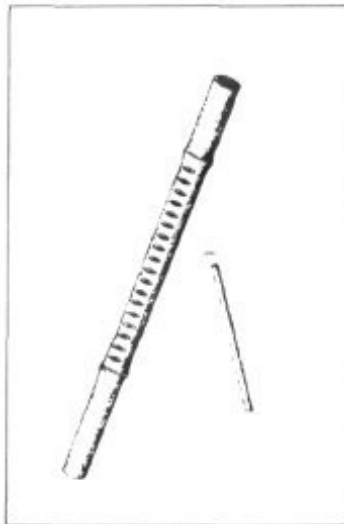
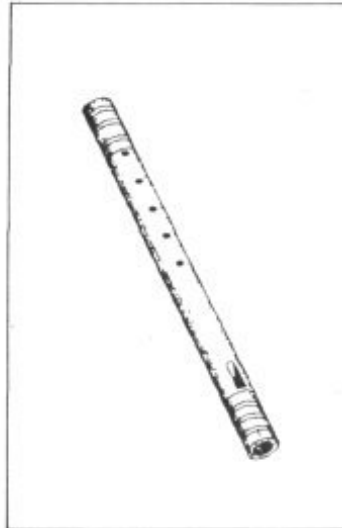
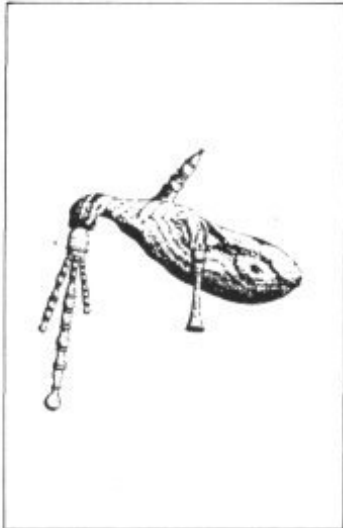


SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

96-97

GENER DE 1996 * N° 223

M^{re} GAMES





Xerrades

Intentant sense èxit, els del Consell de Redacció, trobar un tema actual per l'editorial d'aquest mes, ens plantejàrem la qüestió d'esbrinar de què parlava la gent de Sant Llorenç, quines eren les seves preocupacions, de què es queixava. Començant pels joves, anàrem posant suggerències damunt la taula i dient cadascú la seva opinió, bé perquè tots tenim fills de diferents edats, bé perquè, poc o molt, ens relacionam amb gent nascuda després de nosaltres.

La primera conclusió que treguérem -i probablement no cal ser gaire espavilats per arribar-hi- és que a la majoria dels joves els preocupa molt més el present que no el futur. Els seus temes de conversa giren, sobretot, al voltant de les pròpies necessitats més immediates: mitjà propi de transport que els proporcioni una certa autonomia, música, esports -futbol, bàsquet...-, sexe, consum relacionat amb la imatge... Poques vegades, salvant algunes excepcions, es parla de les necessitats col·lectives, del seu propi futur dins el món laboral, de l'escola, de política...

Seguint la tònica dels majors, de cada vegada són més individualistes, una característica a la qual ens empeny la societat actual: mentre jo estigui bé, els altres que es fotin. I així augmenten tant les comoditats dins la pròpia casa que fan innecessària la sortida als llocs comunitaris. Qui no recorda la gentada que es reunia als cafès en haver dinat, les vetlades o a la sortida de missa? Si et torbaves un poc no trobaves lloc per seure. Avui els bars són pràcticament buits en comparació als d'abans, si és que no han hagut de tancar.

Per això les seves queixes solen girar a l'entorn de la part econòmica, un aspecte que també s'esdevenia abans, encara que amb menys intensitat que no ara. Volen més doblers per poder comprar roba, cotxes, motos, discs, anar a concerts, posar gasolina...

Probablement siguin aquestes les opinions d'una gent que ja ha deixat enrera la juventut, i que els més joves vegin les coses d'una altra manera. De fet, salvant les distàncies, les necessitats i l'època, en Plató ja deia coses semblants dels joves del seu temps, i el món ha continuat fent la seva via com si no-res. Així que si algun llegeix aquest Editorial potser el millor que pugui fer sigui pensar que això són coses de vells i vagi fent el seu camí sense enfadar-se amb nosaltres. Al cap i a la fi, com sempre ha passat, d'aquí a uns anys seran ells els qui es trobaran en el nostre lloc i reflexionaran sobre el que pensen els seus propis fills.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36.

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Gener de 1996.

Número 223.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Gràfiques Muntaner* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

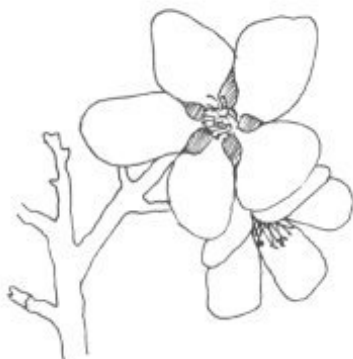
Guillem Soler

COL.LABOREN

		Portada
Josep Cortès	Instruments	7
	Espipellades	7
	Tal dia com avui	17
	Sa Punta de n'Amer	18
Guillem Pont	Els quatre clotets	3
Diversos	Batec	4
Ignasi Umbert	Vaja quina barra...	8
Pere J. Santandreu	L'experiència de l'exili	9
Nicolau/Simonet	Demografia	10
PSM	Els sous dels regidors	11
Ramon Rosselló	Història	12
Sebastiana Galmés	Lira d'or	13
Jaume Galmés	Efemèrides	14
Françoise Mudoy	Tres poemes	15
Francesca Sureda	Aula de poesia	16
Marta Pizarro	S'Altra Senalla	17
García Lis	Beneïdes	20
Maria Bel Sanxo	Nadal Cultural	21
Cortès/Umbert	Assemblea de Flor de Card	22
Gabinet de Premsa	Rondalles	23
Xesc Umbert	Meteorologia del 95	24
	El temps	27
Maria Galmés	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
Cortès/Santandreu	Això era i no és	28
Isabel Nicolau	Distribució	



1.- COM CADA ANY



Resulta una espècie de renovació espiritual, o també de vida. Cada any es revova la sorpresa i l'admiració amb l'aparició de la "flor d'ametler".

Avui tresques camins i ni te n'adones de què els borrons empenyen; tant les figueres com els ametlers semblen morts, buits de vida. Demà, en passar pel mateix indret, ja es pot observar el que sembla alguna i esporàdica pampallola de neu aferrada a una branca, són les flors més atrevides, les que ençaten la meravella.

Als pocs dies, pertot arreu ja es pot contemplar l'espectacle dels ametlers florits. Un espectacle tan habitualment anyal que s'ha convertit en costum intrascendent. Entretenir-s'hi i observar és tot un plaer.

Atracar-s'hi per olorar i analitzar els detalls de la flor: pètals, estams, estigma...pot arribar al sublim.

CANVIS QUE COSTEN

2.- És de tots conegut que una de les coses més difícils per als humans es canviar els hàbits de conducta. Una cosa és el coneixement i l'altra ben diferent les accions.



Quant costa canviar determinats hàbits!

Això vaig pensar l'altre dia quan vaig veure un camió nou de trinca que portava el requadre blanc d'activitat a la part de darrere amb un impecable "SAN LORENZO".

Mira que deu fer més de vint anys que Francesc de Borja Moll ens va informar/confirmar, en el mateix espai físic on ara es Sa Verga, que el nom correcte de la vila hauria d'esser SANT LLORENÇ DES CARDASSAR. I uns quants menys que el Consistori llorençí normalitzà oficialment el nom del municipi.

Idò... molts encara segueixen amb el SAN LORENZO.

Cada dia, sense cercar-los, hom pot trobar motius per deprimir-se una mica.

3.- CONVERSA

Eixancat sobre la motocicleta de roda baixa, em va aixecar la mà. Vaig entendre que volia que m'aturàs.

Portava casac reglamentari. Amb una mà aguantava el collar de la cussa de caça que, asseguda, també muntava a la vespa; i amb l'altra gesticulava intentant explicar alguna cosa al conductor del cotxe que hi havia al seu costat.

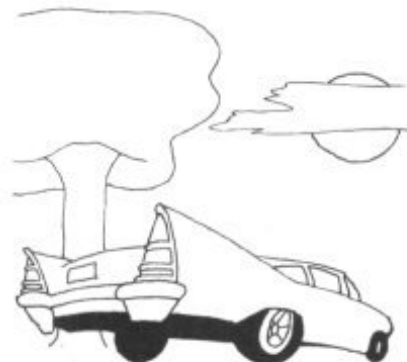
Parlaven ocupant la totalitat de la carretera comarcal, mentrestant, jo esperava.

Mira quins collons!, vaig pensar. M'ha aturat per ell poder parlar sense moure's!

Mentrestant, jo esperava.

I a punt vaig estar de prémer el botó de la

bocina mentre deia una paraulota. No m'ho vaig veure, però estic segur que, en un moment determinat, la cara de sorpresa i mal humor es va transformar i un mig-somriure hi va apàreixer. Va ésser el moment en què vaig pensar que assaborir la imatge d'una conversa al bell mig de la carretera, era un plaer en vies d'extinció.



4.- DOBLE CAP D'ANY. VAJA NOTICIA!



Em vaig empegueir.

On hem arribat!

Resulta que si el rellotge d'un poblet no sé d'on s'espatlla i no toca les dotze campanades el dia trenta-u de desembre, el consistori -que no deu tenir altres maldecaps ni feines a fer- acorda postposar la festa de Cap d'any per a la setmana vinent. A mi em sembla una bajanada.

Però que aquest fet sigui notícia, gairebé de primera plana, de la televisió ja és una desvergonya.

"Cosas veredes..." va dir aquell; es veu que l'ètica d'alguns llicenciats en ciències de la informació és molt allargada.



Reunió de FdC

Com cada any pel mes de gener, els qui col.laboram amb la revista, solem passar comptes de l'any que acabam. Enguany no fou una excepció i la gran majoria va acudir a la cita.

La tesorera va donar els comptes ben clars i llavors és va obrir un debat entre tots els assistents. Idees no en faltaren: obrir noves seccions, fer més entrevistes... Però per poder fer tot això hi cal gent que vulgui fer feina desinteressadament pel nostre poble. Si a qualcú li fa ganes, serà ben arribat. Ànims i endavant!

PSM



Dissabte 13 de gener, a Alcúdia, es varen reunir per tercera vegada les dones que simpatitzen o estan afiliades al PSM-Nacionalistes de Mallorca. Els punts que es varen dur a debat foren tres: l'organització de les dones dins el PSM-NM, la representació dins el partit i la necessitat de créixer en nombre de militants/es, col.laboradores i simpatitzants. Aquests tres temes es dugueren a debat primer en petits grups i llavors posant-los en comú.

Les conclusions d'aquesta jornada de treball ens seran facilitades per la

seva publicació en aquesta revista. En el moment de tancar-la encara no ens havien arribat.

Loteria

Com molta gent ja sap, enguany la grossa de Nadal va tocar a una barriada de Ciutat, més concretament al Coll d'en Rabassa. Algunes persones de Sant Llorenç les tocà un pessic d'aquesta grossa, ja que un venedor ambulat de loteries venia el número guanyador per Cala Millor; per altra banda, alguna gent tenia participacions comprades al centre comercial *Continente*. Que la sort torni repartir milions als llorencins. Salut!

Matines

La tradició de la nit de Nadal, a Mallorca, és anar a matines: el cant de la sibil·la, l'àngel anunciador, el sermó de la calenda són representatius d'aquesta nit. Les matines d'enguany foren molt participatives, els nins de catequesi feren una representació, els joves de confirmació llegiren les pregàries... Llàstima de les nades, cantades en llengua espanyola, amb tantes i tantes d'hermoses que n'hi ha en mallorquí.

Una vegada haver acabat la cerimònia, molta gent va anar a prendre una xocolata amb ensaïmada.

MOLTS D'ANYS!

Cap d'any

Com cada any, a darrera la sala hi va haver molta bulla la nit de cap d'any. Encara no eren les dotze i la plaça ja estava a caramull. Es veu que la gent volia saber què farien enguany amb tanta cosa nova: decoració, batle, orquestra, rellotge... Va anar tot molt bé, l'Ajuntament repartí una bosseta amb dotze grans de raïm i un tassó de cava a tothom que en va voler. El rellotge va tocar les dotze campanades,

i vàrem tenir temps de menjar-nos un gra a cada una. Tot seguit es va il·luminar el cartell de bombetes de 1996 i tothom es va posar a abraçar-se per donar-se els molts d'anys i a ballar, que l'orquestra Canyamel duia ritme, fins ben entrat l'any nou.

Ordenació



L'endemà del dia dels reis, a l'església dels Dolors, de Manacor, es va celebrar l'ordenació de prevere d'en Pep Cerdà, que durant dos anys va exercir en la pastoral del nostre poble, i dos joves més. Un bon grapat de llorencins va anar a animar-lo, ja que estava fet un sac de nervis.

Va ser una cerimònia molt espectacular i després hi va haver *agape* per tothom al pati de la Salle.

Ens va dir que prest faria una passada per aquí. Esperam que la visita sigui prompte i que ens pugui fer un sermó, però que sigui curtet! Enhorabona i endavant.

Egan Suguia

El grup de rock Egan Suguia va actuar a la vigília dels reis a Sa Verga, juntament amb un altre grup de Ciutat. Va anar beníssim, no hi cabia ni



una agulla, i és que per moure el jovent no-res basta, sobretot quan es tracta de trui i renou.

Reis '96

Que vos dugueren moltes coses els Reis? A nosaltres poques, de tantes com en demanàrem (pot ésser fórem massa golafres). Però això sí, els reis d'enguany feien mirera, i si varen quedar tan lluïts no va ésser per casualitat, ja que un bon grup de joves i al.lotes de Sant Llorenç (i un parell de no tan joves) ens arromangàrem i vàrem posar fil a l'agulla, ja que quan toca sabem fer feina per al nostre poble. Llàstima de la pluja, que no respecta ni monarquia ni república, i ens va fer anar una poc de *bòlit*: corregudes, embulls i nervis per la plaça i per l'església. Però això sí, tothom va estar en el seu paper i qui va fer bonda tengué el seu regal.

Excursió al torrent de Coanegra

Ens pensàvem que no partiríem, però dia 13 una trentena de joves i al.lotes de Son Carrió i Sant Llorenç ens n'anàrem a trescar muntanya per davers Orient, i camina, caminaràs arribàrem a l'avenc de Son Pou i al salt des Freus, i jo que hi he estat us ho recoman perquè va ésser un espectacle digne de veure.

Història de Mallorca

El dia 3 de desembre, dins el Nadal cultural, Antoni Limongí va donar una conferència al Centre d'Adults sobre la història de Mallorca.

Com sempre, la participació va ésser escassa, però ben rebuda. Ens van parlar dels primers mallorquins a l'era talaiòtica i de les restes arquitectòniques que queden a l'illa. També va esmentar totes les invasions fins a la romanització.



Concert líric

I què voleu que us diguem? Per gent més selecta que nosaltres degué ésser una maravella de concert, però a nosaltres les "zarzuelas" i els poemes de l'homenatjada Catalina Valls no ens feren el pès. Ara, això sí, cal donar l'enhorabona a la soprano per la seva magnífica veu.

Nadales

Les nadales ens sembla que va ser l'acte més concorregut, ja que els pares i padrins dels cantants omplien l'església. També hem de dir que és un acte imprescindible, no hi pot haver Nadal sense nadales. Els nins i nines de l'escola de música ens oferiren aquestes cançons, per grups d'edat, amb ànims i il.lusió.

Cappela

Aquest grup està format per llunàtics amants i estudiosos de la música (com ells mateixos es defineixen), i maten el temps deformat cançons d'arreu del món, interpretades a ca

pel.la, d'una manera poc habitual però genial. Poguèrem escoltar diferents espirituals negres, cançons de John Lennon, Elvis, McCartney... totes elles interpretades per quatre joves i cinc al.lotes baix la batuta de Martí Sáez.

Punt d'informació juvenil

Volem comunicar-vos que dia 4 de gener es va inaugurar un punt d'informació juvenil, al qual podeu acudir sense recel per qualsevol dubte o aclariment que hàgiu de menester. A l'acte hi havia d'assistir la consellera Sra. Catalina Sirer i el director general de Joventut, però la consellera no hi va poder assistir per motius que desco-neixem.

Orquestra Camerata

El diumenge 7 de gener, a l'església de Sant Llorenç poguérem gaudir d'un gran concert: la Camerata *Sa Nostra* és una formació estable d'instrumentistes de corda: violins, violes, contra-



baix..., l'objectiu de la qual és intentar omplir un buit en aquests tipus de formacions. L'existència d'aquesta mena de grups facilita la presentació de programes de música de cambra, ja que a molts d'indrets és molt difícil dur la programació de conjunts més grans. Ens oferiren obres de Haendel, Britten i Mozart, amb la col.laboració de Michel Hernat (trompeta) i Fanny Mari (soprano).

Aquest concert va esser patrocinat per l'Ajuntament de Sant Llorenç, la Fundació Pública de les Balears per a la Música i l'obra Social i Cultural de *Sa Nostra*.

Exposicions

Dins el programa del Nadal Cultural, també hi trobarem una sèrie d'exposicions.

A la sala de *Sa Nostra* s'hi podia contemplar una mostra d'artesanía del ganxet, organitzada per l'associació de

la Tercera Edat. Hi havia vertaderes meravelles de vànoves de ganxet, n'hi havia una cinquantena, unes fetes de roses, altres d'entradors... El temps i els punts per fer aquestes vànoves és incalculable. Que l'any que ve ens puguen mostrar una altra art.

També dins la mateixa sala s'hi podia contemplar una mostra de fotografies d'espanta-ocells, organitzada per la mateixa entitat bancària.

Al Centre d'Adults (Ca ses Monges), muntaren unes holografies sobre objectes de llum, que vistes de diversos angles oferien perspectives diferents de l'objecte. Aquesta mostra fou organitzada per la Fundació *La Caixa*.

Sant Antoni

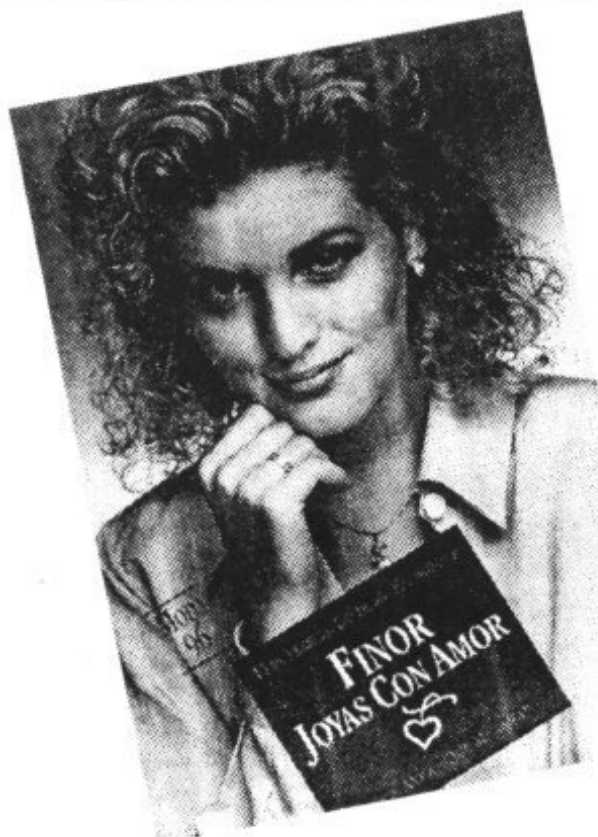
No ens volem fer pesats amb tanta lletra, i com que quasi tot el poble més o manco sap el què va passar, volem fer notar als lectors dos fets que es produïren el dia de les Beneïdes i

que a quasi tots els que *bategam* ens cridaren l'atenció.

Un dels fets és el ja tradicional premi (3er aquest any) que rep la carrossa de la Tercera Edat. Estigui o no relacionada amb temes de sant Antoni, amb representar alguna rondalla (premi especial), etc... sempre rep. Vist el ventall de possibilitats que tenia el jurat per elegir d'entre participants que complien aquesta "norma", no ho entenem.

Un altre fet és la peça que interpretà "Sa Banda" quan desfilaven cap a la plaça. Suposam que si hi hagués hagut premi també haurien fet 3er, ja que la música no estava relacionada de cap manera amb sant Antoni, ja que sonaren un pasdoble. Volem pensar que per *Sa Rúa* sa Banda no tocarà *el vint-i-cinc de desembre, fum, fum, fum... (bis)*. Seria tornar pixar fora del test.

F.Ramon, D.Sánchez, J.Fullana
N.Jaume, M.Febrer i J.Domenge



Dia 14 de febrer

Sant Valentí

la joieria

García Lis

et regala

"ROSES..."

Carrer Major, 47 * Tel. 838351

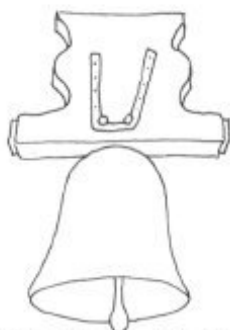


S'altre dia, xerrant amb un conegut i popular personatge llorencí, em va comentar que havia proposat a s'Ajuntament que posàs es *goteo* a ses olivardes de sa plaça, que ara que ja fan tanta planta, i amb lo males que són de fer aferrar, seria una llàstima que se fessin malbé per no gastar quatre pessetes en tuberries.

A més, sé cert que si fèiem una subscripció popular tothom vendria a bé a gratar-se sa butxaca, i fins i tot podria esser que en Treufoc mos fes un preu especial, tractant-se d'un lloc tan cèntric.

I també em va fer veure que era de primera necessitat s'instal.lació d'una màquina expenedora de *condons* a s'estació, que si un no troba lo que ha de menester en un moment de màxima urgència, llavonses passa lo que passa i més tard, quan la cosa ja no té remei, compareixen es maldecaps.

I en aquest cas, si es gabinet corresponent de s'Ajuntament sabia fer passes, crec que no hi hauria problemes per trobar una casa comercial que subvencionàs s'aparell, que en una zona tan transitada en dos dies hauria quitat s'inversió.



És ben ver que an aquests d'es Partit Popular tant el és repicar com tocar de mort. Quan encara no s'havia descobert que pressumptament havien tret dobbers de davall ses pedres d'es túnel de Sóller, recomanaven a tots es qui els volguessin escoltar que prenguessin mostra d'es seu Govern de ses Balears, que si un dia arribaven a governar s'estat ho farien talment com ho feia es d'aquí.

En canvi ara, que tenen por que es pès de sa justícia no els caigui damunt un ull de poll i els faci fugir qualche vot per ses bardisses, tot són pestes contra en Cañellas i es que li corren darrera.

Dia 24 de febrer, dissabte, sant Macià, substitut de Judes, i per això advocat contra sa falsedat i sa traïdoria, i també patró d'ets ocells, trobarem que era un bon dia per celebrar es 24è aniversari de *Flor de Card*.

I, com ve essent tradició des de fa 15 anys, posarem peu davall taula, encetarem un bon vi i xerrarem i riurem tot lo que mos doni la gana.

Es que s'hi vulguin apuntar basta que ho facin a sebre a na *Bel de Sa Costa*, que és s'encarregada de fer sa llista. Es batle ja ha confirmat s'assistència i mos ha promès que dirà quatre paraules. Mos podem posar bé amb Déu!



Per fer front, dins les seves possibilitats, a les botxades que ha dit el diari ABC i alguns membres del Partit Popular en relació a la política lingüística que pretén dur el president Soler, l'APFM emet el següent comunicat:

"L'Associació de la Premsa Forana de Mallorca, en assemblea general celebrada el dia 18 de desembre, per unanimitat, manifesta el seu ferm suport a la política lingüística en favor de la unitat de la llengua catalana a Mallorca, i l'actitud que manté en aquest tema l'actual president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, Sr. Cristòfol Soler i, al mateix temps, denuncia i rebutja els constants atacs que pateix".

S'altre dia, estant a s'Ajuntament n'Antoni Cuc, en Miquel Comís i un funcionari municipal, se va presentar un motorista de Seur amb un paquet destinat an es regidor nacionalista, amb una targeta de na Maria Antònia Munar.

Què serà? Què no serà? En Miquel n'estava molt endarrer, i res, l'obriren i va ser una corbata de seda i un mocador de fantasia.

Que hi deu haver un *affaire* sentimental entre n'Antoni Cuc i sa *Princesa*? Què és més *guapo* que en Miquel Comís, que a ell no li envia res? O deu ser es regal de nocces? O es tracta d'un darrer tempteig per anar plegats a ses generals? Llàstima que no tenguem un guionista, que hi hauria tema per un bon *culebron*.



Josep Cortès



Vaja quina barra, senyor Alvarez Cascos



En el passat congrés del Partit Popular, celebrat a Madrid, no es pot afirmar que es digués res nou, tan sols va servir per donar un bany de multitud a la major glòria del capdavanter, José Maria Assnar.

Això em va fer recordar alguns personatges de la nostra recent història, discursos plens de retòrica, triumfalistes, abassegadors, com si aquest país que es diu Espanya ja fos seu, amb subtils missatges, mentides i guinyols cap als possibles votants de centre i de centre-esquerra per disfressar el buit contingut de les seves propostes, si és que es poden dir propostes. Perquè aquest no era un congrés de fer propostes, sinó un congrés per menjar-se el bou abans d'haver-lo mort.

Però el que realment em va sorprendre va ésser quan el senyor Alvarez Cascos va posar com exemple Balears i el senyor Gabriel Cañellas, amb *més cara que un sac de sellos*. El senyor Alvarez Cascos va dir que el senyor Cañellas era el mirall i l'exemple on es miraria el proper govern

del Partit Popular d'aquí a dos mesos, quan tot el país fos seu, presentant la dimissió del senyor Cañellas com si fos voluntària, quan tothom sap que això no és ver, sinó ben al contrari. Foren els senyors Aznar, Alvarez Cascos i companyia qui d'una manera totalment vergonyosa, feren dimitir el senyor Cañellas, important-los una figa saber la veritat de tot el que havia passat amb el túnel de Sóller, bon Sossec i tants d'altres *affaires*.

I què passaria si ara el senyor Cañellas fos declarat innocent? És just aplicar justícia abans d'esser jutjat? Sembla que tot ho feren per por de perdre vots, perquè el tema ja estava damunt els mitjans de comunicació i era massa perillós que la merda els omplís el vestit de taques. No tingueren gens de vergonya, era qüestió de llevar noses del camí cap a la Moncloa, i per això tant s'haguessin carregat en Cañellas com el qui hagués estat, si els destorbava per arribar al poder, aplicant el que per a la cúpula del Partit Popular és la tesi que han mantingut durant aquests darrers temps, talment el que feien a l'oest: primer dispara i després demana.

I què seran capaços de fer aquesta gent per mantenir el poder? De segur que qualsevol cosa, si, atenint-nos al què diu el senyor Alvarez Cascos, Ba-

lears i el senyor Cañellas són la mostra del què faran. Si això és així -i sembla que no diu mentides, perquè no en sap dir- que Deu ens trobi confessats. Només ens queda el coratge de què el senyor Assnar es posi a fer una rialleta; llavors sí que el ciutadà podrà esbrinar de quin peu es calça aquest home que tant em recorda la famosa pel·lícula *El beso de la muerte*, interpretada per Richard Widmark, quan llança per l'escala la seva víctima i se'n riu d'una manera un tant sàdica. Talment com ho fa el senyor Aznar quan riu.

Sí, el país necessita un canvi de govern, però no el que ens proposa el senyor Alvarez Cascos, a imatge de Balears i del senyor Gabriel Cañellas, que per lo vist era tan bo i les Balears tan bon exemple que no dubtaren en engegar-lo. Digueu-me on heu vist que el senyor engegui el millor criat que té, si no és perquè n'hi hagi feta qualcuna, perquè si no és així no s'entén: o el senyor Cañellas i la seva política a Balears no eren tan bons o el senyor Alvarez Cascos ens vol fer combregar amb rodes de molí. I si és així, hi ha que veure quina barra que té aquest senyor Madrid.

Ignasi Umbert i Roig

C A M P S A

Amb tota la gamma de carburants del metrcat

Cra. Palma-Artà, km 55 * Sant Llorenç des Cardassar



L'experiència de l'exili

Pere J. Santandreu Brunet



A la bona amiga Ana Fuentes

L'any 1939 va acabar la guerra civil. Havien estat tres anys d'enfrontaments i de matança. Tanmateix, un dia havia d'acabar, com tot, i quan començava la segona guerra mundial el dictador Franco iniciava un període en què totes les llibertats democràtiques eren suprimides. L'estat espanyol havia romàs desfet i empobrit fins a la misèria. Com sabeu -just per haver-ho experimentat personalment-, un dels drets que a partir d'aleshores ens va ser negat és el d'utilitzar en manifestacions públiques cap llengua que no fos la dura castellana. El règim cerca l'acceptació i el silenci, a partir de prohibir la veu.

Tanmateix, la veu va perseverar i va seguir mossegant, tot i que de manera ben diversa. Se sap que, acabada la guerra civil, més de mig milió de ciutadans va travessar la frontera pels Pirineus, i va abandonar aquest estat. Els més afortunats van continuar lliures, i es van escampar pel món, sobretot França i alguns països sud-americans. Aquells que no van disposar de tanta sort van ser internats en un camp de concentració que els francesos havien aixecat en una platja del nord de Catalunya. El camp no era dotat de cap casta de servei higiènic, ni de neteja; el menjar era nefast i les condicions de vida terribles. La vida, aquí i allà, devia ser terrible.

Si algú llegeix aquest article es deurà demanar fins a quin punt els esdeveniments que varen tenir lloc a quilòmetres enfora de Mallorca el poden afectar actualment? I si opinen que no l'afecten en absolut potser tenen raó. A mi, particularment em concerneixen, possiblement per motius tangencials. Per raons d'edat no he viscut ni la guerra ni la postguerra. Ni tan sols els anys de la consolidació de la dictadura. Ben diversament, he nascut en la dolçor econòmica que el turisme ens ha

portat. Ara bé, els meus pares i els vostres, si no vosaltres mateixos, sí que han estat testimonis de les restriccions de la postguerra. I ells, i potser vosaltres, i jo indirectament, han mamat la dictadura. A més a més, fins i tot he conegut un llorenç que, destinat a Menorca per complir el servei militar, en esclatar la guerra s'hi va veure embolicat, sense cap dret a triar. Els seus familiars, els seus amics, la seva companya, eren a Mallorca, lluitant al costat del conservadorisme i del moviment franquista; ell, a Menorca, i perquè li va tocar així, lluitava per la República, el govern legítim. Tanmateix, sabem que la República va perdre la guerra. Aquest llorenç va fugir cap a França. El varen internar al camp de concentració. Al cap d'un temps va tornar al seu poble. I hi ha viscut fins no fa gaire.

Informalment, de la guerra ningú no me n'ha parlat mai. Ni tan sols quan feia el batxillerat. A la Universitat, n'he llegit una mica. Recordo que de petit, quan no feia bonda, m'esporguïen amb l'amenaça que vindrien els *rojos* i se me'n durien. De fet, per a mi, els *rojos* es personifiquen en una espècie de diables, vermells de cap a peus, amb banyes i coa. Feréstecs. I senzillament, aquests rojos eren els soldats que lluitaven al costat del govern legítim, la República; els rojos eren aquell llorenç que va ser internat al camp de concentració.

És trist que amb només quaranta-sis anys ningú de la meua generació ja no es recordi d'una guerra tan profunda.

Per una altra banda, i per tractar una mica d'allò que sé (que no deu ser gaire, tanmateix), els nostres escriptors, en veure's la veu prohibida, van optar per dues solucions: o bé la sortida del país, la llunyania de la seva terra, o bé l'exili interior, un silenci íntim, de treball solitari, desconnectat i no gens reconegut. Totes dues opcions representen formes diverses d'entendre el silenci imposat. Segurament, però, d'aquestes dues opcions la que amb el pas del temps esdevé més dolorosa és sens dubte l'exili involuntari cap a terres noves. Us podeu imaginar haver d'abandonar, ara mateix, sense cap altra possibilitat, ca vostra, els vostres pares,

germans i germanes, per ventura fills, els amics, la vostra llengua, la vostra titulació, la vostra feina? Podeu considerar per casualitat haver-vos d'enfrontar amb una llengua nova i confonedora, sense entendre aquest país nou que pietosament us ha admès, sense casa, sense amics, sense titulació, sense feina? D'entre els nostres escriptors, ara em ve a la memòria l'excel·lent Mercè Rodoreda i l'enginyós Pere Calders.

De tota manera, l'exili afecta persones de cada dia, i implica dolors que es van gestant a mesura que el temps passa. No és només la separació del teu país, de la terra on t'has format i des d'on has après a contemplar el món; és més aviat el fet de no ser capaç de sentir-te mai més ciutadà d'una nació determinada. La incertesa de no ser d'aquí ni ser d'allà, perquè per un costat l'evolució de la teva nació prossegueix sense que tu la visquis, i per l'altre costat, no acabaràs mai de ser protagonista del país que t'ha adoptat.

Aquests darrers anys he conegut gent molt diversa, i de molts me n'he fet amic. Grates amistats. Al Canadà vaig conèixer na Maria José, portuguesa encantadora i de gran caràcter. Durant la dictadura que va haver de patir Portugal, na Maria José va abandonar el seu país i es va instal·lar a París. Hi deu haver viscut més anys que al seu país d'origen. Ara fa uns anys ha retornat a Lisboa. Meravellós, el malson s'ha acabat. Tanmateix, l'exili marca. La seva filla va néixer a París, hi ha viscut tota la vida, i òbviament se sent francesa. La filla de na Maria José no vol tornar a Portugal. Na Maria José hi torna tota sola.

L'experiència de l'exili corca. L'exili és un altre dels instruments que formen part del repertori de tortures dels governs totalitaris. Fa uns anys va tocar a Portugal i a l'estat espanyol. Més endavant, Xile, per exemple.



NAIXEMENTS

Dia 26 de desembre va néixer a Sant Llorenç en Guillem Oliver Nadal, fill d'en Guillem i na Francesca. Enhorabona.

El mateix dia, a Sa Coma, va veure la llum per primera vegada na Daniela Valero Hassell, filla de n'Antonio i na Lisa Jayne. Congratulacions.

L'endemà, i també a Sa Coma, va néixer en Pedro Marín Santos, fill d'en Francisco i na Maria Josefa. Enhorabona.

Dia 13 de gener va néixer a Cala Millor en Víctor Manuel Heredia Fernández, fill d'en Víctor Manuel i na María José. Salut.

Dia 16 de gener va néixer una altra calamillorera, na Cristina Adrover Jaume, filla d'en Rafel i na Catalina Rosa. Enhorabona.

A la darrera revista ens havia passat per alt el naixement, dia 30 de novembre, de na Maria Magdalena Riera Planisi, filla de na Magdalena Riera. Que la vegem créixer amb salut.

DEFUNCIONS

Dia 23 de desembre va morir a Cala Millor na Dora Walli Behrendt, una alemanya de 83 anys. Descansi en pau.

El 2 de gener, també a Cala Millor, va morir un altre alemany, en Karl Josef Bremenfeld, a l'edat de 74 anys. Descansi en pau.



El dia dels reis va morir una llorencina, na Joana Maria Femenias Girart, la sogra de na *Moreiona*, de Manacor. Tenia 91 anys i tota la vida havia fet de foravilara a l'hort de Sa Begura. Al Cel la vegem.

El dia 8 de gener va morir a Cala Millor n'Elisabeth Henriette Blume, una alemanya de 66 anys. Al Cel sia.



el seu marit i el seu fill Sebastià, desaparegut prematurament, havien duit el forn de *ca'n Sanson* durant molts d'anys. Era casada i tenia 78 anys. Descansi en pau.

Dia 29 de desembre va morir na Maria Sureda Pont, de malnom *Simona*, que vivia al carrer Major i tant ella com el seu home sempre havien fet de foravilers. Era casada i només tenia 62 anys. Déu faci que poguem pregar molts d'anys per ella.



Dia 10 de gener ens va deixar en Miguel García Fernández, un andalús de Jaen que feia molts d'anys que se

Dia 12 de gener ens va deixar na Maria Llull Nadal, també coneguda com na Maria d'en *Talaia*. De jove havia brodat, i també,



sentia ben llorençf. Era viudo i la mort el va aglapir als 73 anys d'edat. Vivia al carrer Cardassar. Que el vegem en el Cel.

Dia 19 de gener va morir una altra llorencina, na Maria Gomila Mascarró, de malnom *Nespla*. Sempre havia fet de brodadora i tenia 86 anys. Era viuda. Descansi en pau.



NOCES D'ARGENT

A la fotografia grossa d'aquesta pàgina podem veure en Joan Carrió i na Bàrbara Genovart, l'antiga regidora d'Unió Mallorquina, el dia que celebraren les seves noces d'argent, el 19 de gener. Enhorabona.

Bel Nicolau i Aina Simonet



	Juny	Juliol	Agost	Setbre	Octubre	Novbre	Desbre
GISC							
M. Puigròs	150.000	199.950	335.714	335.714	335.714	335.714	475.595
M. Galmés	30.000	154.990	134.720	128.750	166.250	51.990	42.500
G. Llull	30.000	87.500	42.500	111.250	158.750	112.422	91.094
CB							
B. Mestre	30.000	70.000	181.250	152.500	166.250	165.000	110.000
PSOE							
J. Mesquida	30.000	147.500	162.500	156.250	203.240	137.730	96.990
UM							
M. Jaume	30.000	147.500	173.750	178.757	196.250	176.250	128.750
PP							
M. Domenge	30.000	50.000	-	40.000	80.000	30.000	20.000
G. Llull	30.000	50.000	20.000	40.000	80.000	30.000	20.000
GELLO							
M. Vaquer	30.000	50.000	20.000	40.000	80.000	30.000	20.000
PSM							
A. Sansó	30.000	50.000	20.000	30.000	80.000	30.000	20.000
D. Sánchez	30.000	50.000	20.000	40.000	80.000	30.000	20.000



Nacionalistes de Mallorca

A la taula anterior podem veure els ingressos que han tingut els regidors de l'Ajuntament de Sant Llorenç durant el període comprès entre el juny i el desembre de 1995. Com que l'amplària de la pàgina no permetia afegir-hi una altra columna, ara us en donarem el total:

Mateu Puigròs	2.268.401 ptes.
Miquel Galmés	709.200 ptes.
Guillem Llull (GISC)	633.516 ptes.
Bartomeu Mestre	875.000 ptes.
Jerònia Mesquida	934.210 ptes.
Miquel Jaume	1.031.257 ptes.
Mateu Domenge	250.000 ptes.
Guillem Llull (PP)	270.000 ptes.
Miquel Vaquer	270.000 ptes.
Antoni Sansó	260.000 ptes.
Dolors Sánchez	270.000 ptes.

El PSM-Nacionalistes de Mallorca no està d'acord amb aquests sous, i per això en el primer ple ordinari que se celebri proposarem una modificació, de manera que no basti passar per les oficines de l'Ajuntament per presentar dietes d'aquesta envergadura.

És clar que els regidors han de percebre una compensació econòmica consonant amb la feina que dediquen a les tasques comunitàries, però aquesta compensació ha d'estar justificada per una tasca feta, i també ha d'estar d'acord amb l'època de deutes que està passant el municipi i amb els sous dels regidors dels pobles veïnats. És una agravi comparatiu que persones que no tenen dedicació exclusiva a l'Ajuntament cobrin dietes que s'atraquen a les 200.000 ptes. cada mes, i en algun cas les superin.

Segons la nostra opinió, s'hauria d'establir una paga per cada grup polític, per tal d'ajudar al seu manteniment, la qual se podria situar als voltants de les 25.000 ptes. mensuals;

a més, se podria abonar una dieta d'unes 1.500 ptes. als regidors que assisteixin als plens i a les comissions. I és que fa empegueir que per alguna comissió informativa que no arriba ni al quart d'hora o per un ple d'una hora curta, els regidors hàgim de cobrar 10.000 ptes. cada un.

En relació a la taula anterior, volem fer constar que si el mes d'octubre els regidors de l'oposició cobrarem unes compensacions de 80.000 ptes. cada un no fou per iniciativa nostra, sinó perquè el batle va convocar vuit reunions, entre plens i comissions informatives. Aquest és un tema que s'escapa de les nostres mans, i si procurassin agrupar les reunions i convocar només una comissió cada mes, les arques municipals es veurien molt beneficiades. D'aquesta manera, per tant, tenim que els sous de l'oposició -i també una part dels de l'equip de govern- els estableix el batle.

PSM-Nacionalistes de Mallorca



Inventari de la possessió de Lluçamar (1569) (II)

(Continua de la revista anterior)



Item unes gralles de ferro usades.
 Item una taula de companya de ciprer ab dos petges, vella.
 Item un librell de terra envernissat.
 Item un banquet curt, vell.
 Item dos calderes de aram de fer bugada, foradades.
 En lo pastador:
 Item una pastera de poll, vella.
 Item dos fanyadors.
 Item un librel de pastar, envernissat.
 Item quatre tovalles de pastar ab listes de cotó blau, usades.
 Item sinch tovalles de pastar sens listes, usades.
 Item una taula gran ab dos petges de poll, vella.
 Item tres sedassos, ço és, dos de seda y un de serres, usats.
 Item quatre sanalles de palma, ço és, dos grans y dos xichas, velles.
 Item una caxeta de poll vella, sens pany ni clau, dins la qual se troba lo següent:
 Item quatre lensols de stopa de quatre teles, usats.
 Item un lensol de stopa vell y foradat de quatre teles.
 En la botiga:
 Item una bóta congrenyada de tenor de dotze o tretze somades, buyda.
 Item un cubellet ab sèrcols, usat.
 Item sinch portadores usades.
 Item una caxa de poll vella.
 Item dos olles coleres velles.
 Item una bóta de mena sens fons.
 Item dos scales de fust, ço és, una de quinze scalons, l'altre de nou.
 Item dos romanes, ço és, una gran l'altre xicha.
 Item dos càvechs y una caxa.
 Item dos parpals de ferro, ço és, un gran y l'altre mitgenser.
 Item una picasa de ferro.

Item un uró, dins lo qual ha sexanta quorteres de forment.

Item altre uró del matex tenor o circa, buyt.

Item una caxa de poll gran de tenir farina vella.

En la cuyna maior:

Item cosis de fer bugada, vells.

Item una premsa de premsar les fogasses, usada.

Item dos banchs de taula, vells.

Item un molí de sanch molent, vell.

Item quatre pichs usats.

En lo studi, demunt la casa de la lana:

Item un lit ab dos banchs y quatre posts de poll, ab sa màrfaga de palla, usada.

Item dos lensols de stopa de quatre teles, usats.

Item una flassada cardada, vella.

Item altre lit ab dos banchs y sinch posts de poll, ab sa màrfaga de palla, usada.

Item dos lensols de stopa de quatre teles, usats.

Item una flassada cardada, vella.

En la cambreta, deval lo studi:

Item un lit ab dos banchs y quatre posts de poll, ab sa màrfaga de palla, usada.

Item dos lensols de stopa de quatre teles, usats.

Item una flassada cardada, usada.

Item altre lit ab dos banchs y sinch posts de poll, ab sa màrfaga de palla, usada.

Item una flassada cardada, usada.

En la payissa de la palla:

Item una sitga en la palla dins la qual ha cent cinquante quorteres de xexa.

Item altre sitga en la palla dins la qual ha cent quorteres de forment.

Item quorante quorteres de ordi spriu.

En la entrada:

Item vint y dos posts de poll entre costers.

Item una archa gran de tenir sivada, de poll, vella, ab clau y pany.

Item una sivera.

Item dos poals de aram per la sisterna, vells.

Item unes sconelles de poll, usades.

Item un stillador de pedra.

Item una conca de leutó, xicha, vella.
 Item setanta cayrats de poll, entre curts y larchs.

Item una picha de pedra de donar beure a les galines.

Item un carro vell.

En lo abellar:

Item cent quorante y sinch cases plenes de abelles.

En lo stable:

Item una mula de pèll roig, somarina, vella.

Item un ruch de tres anys de pèll gelat.

Item una somera gelada, vella.

Item un collar y un cuxí de laurar, tot vell.

Item circa cinquante bèsties bovines selvatges en la marina, pochades més o manco.

Lo bestiar té arrendat lo sènher en Joan Sardà:

Item dotze bous arrechs, stimats noranta dos liures y deu sous.

Item un mul somarí de pèll negra, stimat XXXI lrs.

Item quatre someres y un ruch, stimades trenta nou liures y deu sous.

Item sis eguos y dos pollines, stimades cent setanta dos liures.

Item dos arrades de bous y dos jous, usades.

Item dos arrades de bèsties ab hun jou, usades.

Item divuyt quorteres de vena té per levor dit Joan Sardà arrendador de dita possessió de Lucamà.

Item quorante dos quorteres de ordi per lavor té dit arrendador.

Item quinze quorteres de xexa.

Item vint y sinch quorteres de forment té per lavor dit arrendador.

Item sinch centes bèsties de lana en camarades que té dit Joan Sardà, arrendador Lo bestiar que té Pasqual Martines:

Item dos bous, ço és, un de pèll vermel y l'altre de pèll lor.

Item un bou scart, vell.

Item una vacca y un vadel.

Item un poltro de un any.

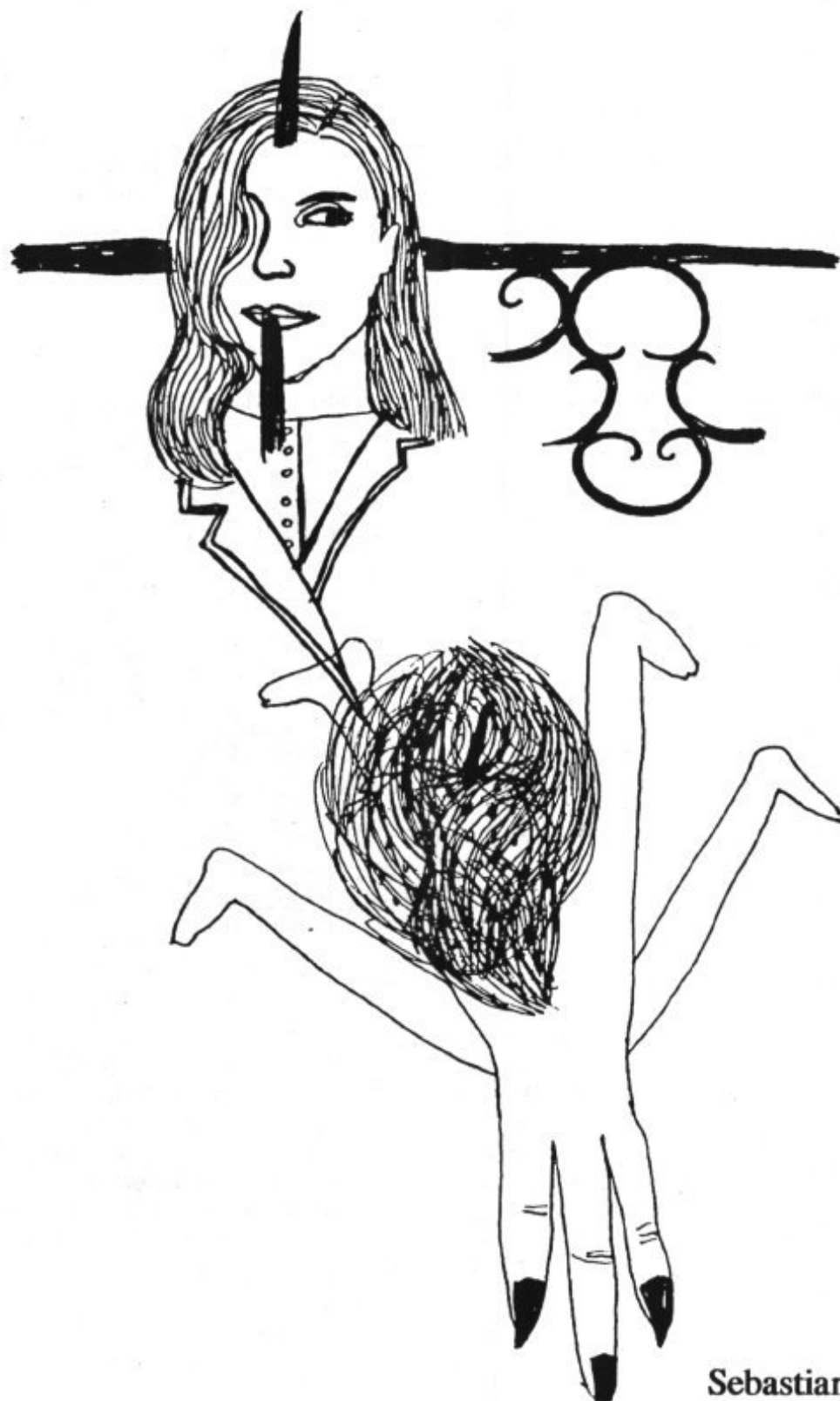
Ramon Rosselló



LIRA D'OR

Gener 1996

Coordina: **Jaume Galmés**



Sebastiana Galmés



Efemèrides

En el 25è aniversari de la mort de Nelly Sachs i Paul Celan
amb una pinzellada en el 50è de la d'Else Lasker-Schüler, 1995

Amb una poesia que podríem anomenar de l'èxode, amb fortes reminiscències del gènesi també, i en la qual es barregen visions de Jacob i pròpies, Nelly Sachs, nascuda a Berlín el 1891, assumeix, tot fent-se'n ressò, plenament la tragèdia del poble jueu tant a través de les influències bíbliques ja esmentades, com mitjançant l'al·lusió als fets terribles de l'època que li tocà de viure. Va començar enviant poemes, quan tenia desset anys, a l'escriptora sueca Selma Lagerlöf, que anys a venir tendria cura de l'exili de Nelly a Suècia, on la poetessa alemanya viurà fins a la seva mort; d'aquest contacte quotidià amb la cultura sueca, en sortiran diverses antologies de la poesia d'aquest país, com les titulades *De l'ona i el granit* i *Però aquest sol tampoc té pàtria*. El 1954 havia iniciat la seva correspondència amb Paul Celan, amb qui es veurien dos cops (encontres que explicam més avall en referir-nos al poeta suïcida). Al llarg de la seva vida, Nelly Sachs fou força reconeguda fins que el 1966 li va ser atorgat el Nobel ex aequo amb el poeta israelià S. J. Agnon. Els seus llibres de versos més coneguts són *Eclipsi d'estels*, *Als estatges de la mort*, o *Hulda y transformación* (publicat enguany en edició bilingüe a *Libertarias/ Prodhufi* a cura d'Antonio Bueno Tubía). Una de les imatges més esborronadores de la seva poesia és la fugida que emprèn el poble jueu transformat en fum als camps d'extermini.

Per tantes avinenteses, no em puc estar de relacionar-la amb ELSE LASKER-SCHÜLER, l'amiga de Georg Trakl. Else, poetessa també jueva, nasqué el 1869 a Elberfeld i morí ara fa cinquanta anys a la pròpia Jerusalem. Plena de fantasia, és autora d'una obra màgica en què trasllada la seva pròpia biografia: així, neix a Theben (la Tebes egípcia) on hi viu regnant com a "Príncep Jessuf" i té com a súbdits Trakl, Benn, Werfel, Kokoschka, etc. És enterrada a la Muntanya de les Oliveres. En *El meu piano blau*, la seva ànsia espiritual la duu a acabar un poema amb aquesta estrofa: "Oh, àngels estimats, obriu-me / -vaig

menjar el pa amarg- / obriu-me en vida les portes del cel / ni que sigui contra la prohibició."

Celan

Diffícilment trobaríem al nostre segle un home que s'hagués consagrat tant a la Poesia com Rilke, que ho deixà tot per Ella; però és que en la història de la poesia de tots els temps, més difícilment encara en trobaríem un en què vida i poesia s'hi trobassin tan indissolublement unides com en Paul Anczel-Celan, per qui les paraules tenien cos, eren realitats físiques, éssers vivents, *alenaven*; renunciar-hi, doncs, era renunciar a la vida, i la Renúncia, voluntària renúncia, un acte encara més radical -com ens recorda Bonnefoy, qui el tractà molt a París- que el de Rimbaud quan decideix abandonar la poesia: morir.

Celan, jueu errant sense Déu -entendridora resulta, en aquest sentit, la conversa mantinguda a Suïssa amb l'amiga Nelly Sachs, conversa que ella reflecteix en el poema que li dedica-, era marcat per l'estigma de la religió jueva (ell, que no n'havia triada cap!). Sabia massa d'expatriacions (nascut a l'austro-hongaresa Bukovina, tenia el romanès com a llengua materna, posseïa la nacionalitat francesa i escriví el gruix de la seva obra en alemany), persecucions i holocausts com per a que la seva memòria -a no ser amb l'ajuda del cascall- pogués cedir a l'oblit amable.

El 1960, en rebre a Darmstadt el Premi Büchner, pronuncia la seva conferència "El Meridià", text que suposa un *gir* en la concepció moderna de l'art: tot emetent els seus judicis sobre la base de l'obra del jove dramaturg revolucionari que donava el nom al premi, proposa el viatge circular des del *més enllà* de l'art a l'*encara no* de l'experiència humana: la vida i l'art no són conceptes allunyats, sinó que es troben integrats en una sola realitat: "no veig cap diferència entre una encaixada i un poema" (carta a Hans Bender). Ricardo Cano Gaviria sintetitza



Nelly Sachs



molt bé la preocupació -i, per tant, el sentit- de l'obra de Celan en aquesta frase: "el Yo ha de buscar un Tú" ("Hora de Poesía" núm. 94/95/96 Juliol-Desembre 1994), cosa que Arnau Pons, a "El Diàleg" que clou la seva possible només gràcies a la compenetració existent entre els dos còmplices traducció catalana del *Cristall d'alè*¹ (amb un dibuix a dues tintes de Francesca Llopis, inaugura la col·lecció Negranit, editat també enguany), anomena "respiració cíclica". L'autor serà devorat pel Temps, el lector també, però mentrestant hi haurà hagut aquest canvi d'alè. La poesia de Celan, que es fa camí mitjançant una escriptura el·líptica i sincopada -sovint un simple guió constitueix tota una frase d'enllaç-, revela també en el seu contingut cismes geològics (plecs, estries, falles, diàclasis) que el Poeta, tot caminant, veu en el seu paisatge. Però el poeta no està tot sol, car dins una altra esquerra, la dels temps, troba el seu "irrefutable / testimoni".

Iijima Kôichi, en el poema de títol significatiu "La llengua materna" (recordem que aquest fou el gran *handicap* de Celan, com es lamentà no poques vegades), escriu el 1974: "A l'abril, Paul Celan / es suïcidà tirant-se al Sena. / Crec que puc comprendre / l'acte del poeta jueu. / La poesia és trista."

Jaume Galmés

1.- Secció d'*Inversió d'alè*

PAUL CELAN
CRISTALL D'ALÈ
(ATEMKRISTALL)

VERSIONS
D'ARNAU PONS

DIBUIX DE
FRANCESCA LLOPIS



NEGRANIT

Tres poemes

de Françoise Mudoy

LA FONT

Vaig estar molt a prop,
un jorn, de la font.
En jaç de moltes,
en conca de pedra viva,
s'estimbava la deu sagrada,
i entre fullam lluminós d'alba
reverdiren rossinyols d'amagada saba,
vessaren del cel paraules arborescents
com una mà blava i benigna.

Vaig romandre un jorn
molt arran de la font,
la font dels miracles.
Al front, perles de divina roada,
i un enyor transitant-me
la clara lluna dels ulls.

Fugaç argent viu
que, vist i no vist,
s'esmuny torrent avall
sens que nul hom no pugui capturar-lo...
Tal és la clepsidra del goig,
fragilíssim reflex de l'amor més alta,
cabell d'or a tots els vents,
ala fugissera que, emperò, ens exalta
un breu instant cap a la carena pura
on, sobirana, nia la mà blava.

FRIEDRICH

Del cingle bellíssim d'ametista i tenebra
ens abocàrem cap al tard sobre l'abisme
i ens travessà l'espant d'una llum
engolidora d'amors i narcisos,
afaiçonant-nos àngels:
adustes flors del xiprer
a la prístina boca del gran buit.



Aula de poesia

Jornada segona

Torre de Ses Puntes, 29 de desembre de 1995

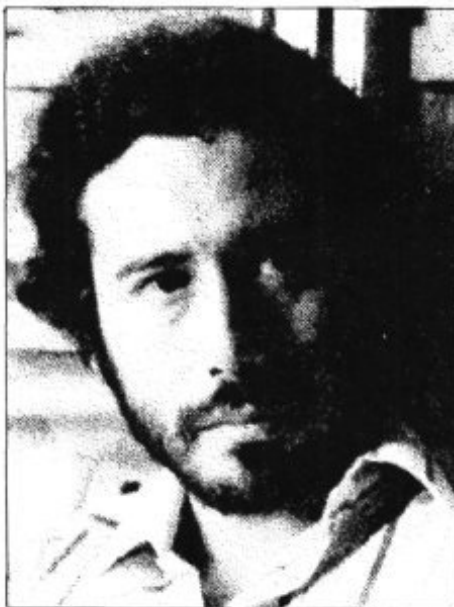
SOBRE LA POESIA DE JAUME POMAR

El propassat vint-i-nou de desembre Jaume Pomar va llegir alguns poemes inèdits a "L'Aula de Poesia" que l'Ajuntament de Manacor duu a terme a Sa Torre de Ses Puntes. Jaume Pomar es va donar a conèixer com a poeta cap a la segona meitat dels anys seixanta dins els postulats estètics del Realisme Històric. Ell mateix diu que comença a escriure poesia en un moment en què "la cultura va actuar com a substituïda de la política, en un moment en què no hi havia democràcia (...) en què la literatura tenia un peu dins la mateixa literatura, dins el llenguatge, i un altre en la necessitat de denúncia, en el testimoniatge". De fet la primera poesia de Jaume Pomar rebutja l'esteticisme i creu en el poder redemptor de la paraula:

Comparesc empagueït davant vosaltres
amb les mans plenes d'aire
i al cervell tots els castells del món.
És la trobada
del ferro amb la pedra;
i la guspira que en brosta,
que es passeja per la ciutat
i entra als millors salons,
l'esgrimiren temps enrera,
els salvatges de la nova civilització,
com a clau de portes tancades
o com a espasa de foc redemptor.

(Poètica, de *Tota la ira dels justos*)

Els llibres adscrits al corrent esmentat són *Amb la mort amorosament parlant* -escrit el 1963 i publicat el 1966-, *Tota la ira dels justos*, -escrit entre 1963 i 1966 i publicat el 1966- i *Com fulles arrencades d'un calendari* -que obtingué el premi Blanquerna l'any 1969 instituït per les Joventuts Musicals de Manacor-. El poeta hi prioritza



la història col·lectiva -hi narra l'Espanya sotmesa al dictador amb lleugeres reminiscències espriuanes- i la història social, la fam, la convivència, l'explotació dels pobres, etc. També durant aquests anys, també, -entre el 1965 i el 1969-, Jaume Pomar dirigeix, juntament amb Guillem Frontera, la col·lecció de poesia "La Sfnia" de l'editorial Daedalus, que edita poemes com Martí Pol i Miquel Àngel Riera.

Aquesta etapa de "poeta irat de la Mallorca del seixanta", que en diria Josep M. Llompart, acaba amb *Història Personal*, escrit entre el 1968 i el 1969 i publicat l'any 1980. Els següents llibres publicats són *Carisma del desert* (1987), *Elegies*, *La imatge de la por* (1988), *Les quatre estacions* (1991), *Llavis de marbre blanc* (1992) i *Frontissa* (1993).

Hi notam que la seva poesia ha perdut l'agressivitat i el caràcter descar-

nat. Hi incorpora elements distanciadors com la ironia i la segona persona a l'estil de Ferrater. Usa un llenguatge més suggestiu i simbòlic, abandona els temes socials i es dedica definitivament a l'amor difícil, la desesperança, el pas del temps, la solitud,... Amb tot això aconsegueix una major universalitat i manifesta un gran domini de la tècnica: assaja tot tipus de versos i d'estrofes -el sonet, el cal·ligrama, la prosa poètica...- a més d'estructurar escrupolosament els seus llibres aconseguint volums molt unitaris -com *Les quatre estacions*, que presenta una estructura musical perfecta-. Tot això, amant d'homenatges als poetes que l'han influït: Pavese, Valéry, etc. entre els estrangers, però també Roselló-Pòrcel, Espriu, Llompart, Blai Bonet, Ferrater,...

A part de dos poemaris inèdits i posteriors a *Frontissa*, resta *Retorn a casa* (1992), una antologia publicada a la col·lecció "Tia de Sa Real" que dóna una visió cronològica de la seva poesia, amb versions bastant revisades i definitives dels poemes anteriorment publicats.

Concloem tot remarcant que Pomar fa un tractament personalíssim dels temes, de tal manera que ultrapassa les limitacions imposades pel corrent estètic que està de moda en cada moment. Aconsegueix, a més, connectar amb l'experiència del lector, transcendir aquesta experiència a través de les múltiples referències a la tradició literària i a l'experiència del propi poeta; tal volta per això la seva poesia ha estat sempre ben acollida i ha rebut nombrosos premis i distincions.

Francesca Sureda Font



S'Altra Senalla

l'associació de tendes solidàries de les Illes

S'Altra Senalla és una associació de comerç just, sense afany de lucre, que va néixer a Palma l'any 1994, amb la finalitat de promoure un comerç mundial just entre l'hemisferi nord (desenvolupat) i l'hemisferi sud (pobre i espoliat). Que els països del sud tenen una economia precària que depèn sempre -i cada vegada més- del nord no és nou. No és nou tampoc que aquesta economia precària empobreix radicalment els països de l'anomenat Tercer Món. Com tampoc no és recent que els països industrialitzats treuen matèries primes del sud, paguen poc per elles, i llavors venen els productes elaborats a preus que els menys desenvolupats no poden pagar.

Per assolir millor els nostres objectius, sis mesos després d'haver creat l'associació, vàrem obrir la nostra botiga al carrer de l'Oli, núm. 6 de Palma (ara hem celebrat el nostre primer aniversari: en un any el comerç solidari a les Illes ha mogut vuit milions de pessetes!). A la tenda es vol donar informació sobre les desigualtats entre el nord i el sud, sobre la situació i condicions de vida dels productors més desfavorits (petits artesans i camperols, cooperatives i alguns grups familiars organitzats), també sobre el procés de manufactura i -sempre que ens és possible- sobre la inversió que el col·lectiu productor farà amb el *sobre-preu* que paguem. Això vol dir que es paga pel producte un preu que el camperol/artesà considera just, i que li dona un cert marge per millorar les seves condicions de vida i treball a la col·lectivitat (xarxa sanitària, escoles, etc.). El segon objectiu és vendre productes que assegurin un salari digne als treballadors, que donin prioritat als cultius de consum local necessaris per la població abans que als d'exportació, i que tinguin en compte la conservació del medi natural on viuen.

De forma resumida, aquests són els criteris que regeixen per tot el comerç solidari, que ja fa més de 25 anys que existeix a Europa; a Espanya hi ha botigues des de fa poc més de sis anys, i en aquest darrer les iniciatives es van escampant per tota la península, fet que ha donat lloc a la creació d'una coordinadora estatal, de la qual *S'Altra Senalla* n'és membre fundador i vocal de la comissió permanent.

La nostra associació té actualment més de 130 socis que col·laboren amb una quota anual que està preferentment destinada a campanyes d'educació i de sensibilització. A nivell organitzatiu hi ha una Junta Directiva i diferents Comissions de Treball on hi participen tots els socis que volen:

-Comissió de sensibilització i educació: actualment treballa en la recerca d'informació sobre els productes que tenim a la venda i en un projecte per dur a les escoles; a més, són els encarregats del butlletí de l'associació.

-Comissió de gestió i venda: supervisen les comandes, el magatzem i s'encarreguen de la tresoreria, etc.

-Comissió de relacions: estableix i manté contactes amb altres organitzacions, associacions, premsa, etc.

Aquesta ens ha semblat des del principi una forma d'organització molt participativa, i ha resultat també operativa; les tasques estan més repartides i tothom hi pot prendre part.

Una persona se'n cuida de coordinar tot allò referent a la tenda, i gràcies a la presència de voluntaris podem cobrir tot l'horari comercial. La tenda és, de fet, un espai privilegiat d'intercanvi d'informació i de productes entre productors (a qui en certa manera representem) i consumidors.

Els productes que s'hi poden trobar són diversos: alimentació (cafè, te, xocolata, canya de sucre, anous de l'Amazònia, espècies...) i artesanía

variada (motxilles i bosses, tapissos, roba, ceràmica, bijuteria, etc).

Comprant a les tendes solidàries com *S'Altra Senalla* feis opció per un consum responsable: sabeu què compreu, sabeu a qui afavoreix allò que compreu, sabeu com està fet el producte i fins i tot podeu saber quin percentatge del preu que pagueu se'n va als productors. Es tracta de saber a qui volem afavorir i devora qui ens volem situar. Aquestes qüestions sempre demanen una mica de reflexió.

Marta Pizarro

Tal dia com avui

ARA FA 75 ANYS

* Que la central elèctrica es va traslladar del carrer Cardassar a la carretera de Son Servera. No podem precisar el mes exacte.

ARA FA 45 ANYS

* Que l'Ajuntament va acordar construir un monument als "*caídos por la Religión y por la Patria*", ubicar-lo al lloc sagrat i inscriure els noms a la capella de la Verge Trobada; el 13 de febrer, emperò, s'acordà situar-lo a l'entrada del cementiri. El 5 de febrer del 80 l'Ajuntament va decidir canviar el text, de manera que s'hi sentissin representats tots els morts de la guerra civil.

ARA FA 40 ANYS

* Que s'instal·là un locutori de telèfons a Son Carrió.

ARA FA 15 ANYS

* Que el camp de futbol s'anomena "*Es Moleter*".

ARA FA 10 ANYS

* Que en Pedro Bauzà, *Mauri*, va organitzar la *Dimoniada* a Sant Llorenç.

Josep Cortès



La fortalesa de Sa Punta de n'Amer

El Grup per l'Estudi de les Fortificacions Balears (GEFB) és una associació de caràcter cultural, la finalitat de la qual és l'estudi i la protecció d'una part del nostre legat històric que sembla una mica oblidada.

Aprofitant l'avinentsa que s'ha posat en marxa la restauració del castell de Sa Punta de n'Amer, han fet un estudi històric basat en la documentació treta de l'Arxiu del Regne de Mallorca, i també en la que havien obtingut d'anteriors visites al monument.

Vet-aquí, idò, un petit extracte d'aquest estudi, que ens ha tramès Àngel Aparicio, president de l'esmentada associació, el qual també n'ha fet arribar un exemplar a l'Ajuntament i un altre al propietari i tècnics que duen a terme la restauració.

La traducció i l'extracte han anat a càrrec de Josep Cortès.

A rel d'una visita a la Punta d'en Brotat efectuada pel virrei Lluís Vich el 5 de febrer de 1585, considera necessari construir-hi una torre per defensar la zona de les constants incursions de pirates i corsaris, i els veïns, fent costat a Joana Brotat, viuda de n'Amer, acorden contribuir en les despeses. Però pel juliol de 1586 el Consell Municipal considera que aquesta construcció no és necessària i les obres no es comencen.

El 1611 es produeix una nova incursió i tornen posar damunt la taula el tema de la fortificació, però tampoc no s'arriba a dur a terme.

Per l'abril de 1617 el Consell de la vila de Manacor acorda que si el Gran i General Consell paga la meitat de les obres i en Rafel Amer i Brotat una quarta part, la resta la pagarà la vila, però tampoc no s'arriben a posar d'acord i el projecte roman adormit de bell nou.

El 1674 torna ressorgir el tema i els jurats reben una notificació del virrei



per començar immediatament la construcció, però la manca d'enteniment entre les parts fa que tampoc aquesta vegada es comencin les obres.

Pel setembre de 1688, després d'una incursió de moros a la qual capturaren el capità Santmartí, de Muro, després de matar-li el cavall, els jurats agafen una altra vegada el maneig i el Gran i General Consell, pressionat pels confrontants -que sumaven més de 800 persones, comptant les del poble de Son Servera-, decideix emprendre la fortificació, i que les obres siguin pagades la meitat per n'Amer i la vila, i l'altra per la fortificació.

L'enginyer major de la torre fou Antonio de Pueyo, assessorat per Martín Gil de Gálzua, enginyer de sa majestat, i per diversos documents relacionats amb la construcció d'un forn de calç, se sap que l'any 1693 la torre -o el castell, com se'l coneix per mor de la seva forma original en relació a les altres torres de defensa de Mallorca- s'estava construint. El cost total de les obres va pujar a 791 lliures, 8 sous i 3 diners, i s'hagueren de menester 3 anys per veure-la acabada.

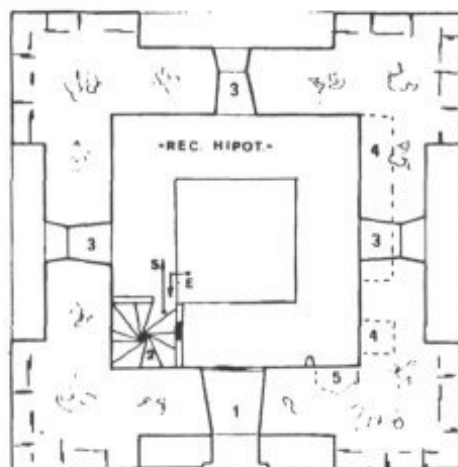
Tenim, per tant, que d'ençà que Lluís Vich va proposar la construcció del castell hagueren de passar més de 100 anys perquè l'obra fos finalment duita a terme.

Pel maig de 1696 foren nomenats Jaume Bonet, Miquel Lull i Miquel Verd com a primers guardes talaiers, i s'hi destinà el següent armament: 6 espingardes, 6 mosquets i 6 arcabussos, amb les provisions de pólvora i munició pertinents; també comptava amb dos canons. En els anys posteriors hi ha constància documental de què s'anava subministrant material de defensa: metxa, pólvora, bales... i també 3 escopetes franceses.

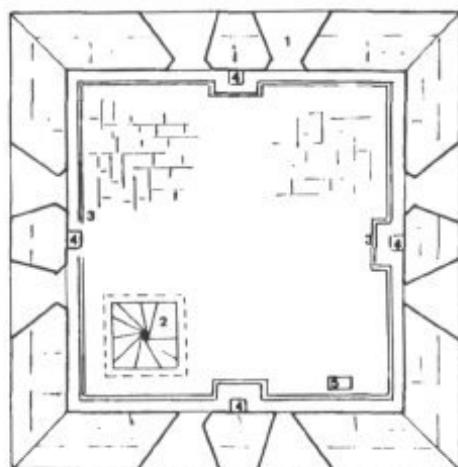
En els anys compresos entre 1733 i 1746 s'efectuaren 57 tirs de canó, 93 d'espingarda i 58 d'escopeta. El 1748, el torrer Pere Pastor sol·licita una *trompa de mirar lluny*, i també que es canviïn els canons *per no ser de confiança*.

L'any 1857, desaparegut pràcticament el perill, les fortificacions van perdre la seva funcionalitat i l'exèrcit retorna el castell de Sa punta a l'Estat. Se'l valora en 5.500 ptes. i és adquirit en pública subhasta per Pedro Orlan-dis i Despuig.

El 1936 les tropes republicanes comandades per Alberto Bayo desembarquen a Sa Punta, i la zona és ocupada per l'almirall Miranda. Una vegada retirades les tropes, la fortificació es converteix primer en magatzem i després en un dels observatoris de la Xarxa d'Escolta.



- 1: accés
- 2: escala de caragol
- 3: espitlleres
- 4: nínxols
- 5: escalfapanxes



- 1: troneres
- 2: escala
- 3: recol.lector
- 4: espitlleres
- 5: xemeneia

El 1991 Sa Punta de n'Amer fou declarada Zona Natural d'Especial Interès.

L'Arxiduc Lluís Salvador ens descriu la torre dient que esta voltada d'un fossat de set canes d'amplària i tres de profunditat, excavat en el marès, que adopta la forma rectangular amb els angles rodonejats; un massís bloc de pedra arenosa forma la base, lleugerament encinglada, de la torre. Pardamunt el fossat hi ha un camí de circumval·lació, envoltat d'un mur, i es passa a la torre a través d'un arc rebaixat que acaba en un pont llevadís, avui desaparegut. La torre és un edifici de planta rectangular, de nou canes de costat i deu d'altura. Cap a la banda del llevant hi ha un aljub que recollia l'aigua del torrent. Enfront de la porta de la torre, única obertura de la planta baixa, hi ha un passadís amb quatre finestrons, com espitlleres.

El castell està construït amb cantons de marès obtingus d'una cantonera de la contrada i del fossat que l'envolta. El portal fa 2,3 per 1,3 m, i la porta, en estar tancada, quedava empotrada dins la paret, i en estar oberta formava el pont llevadís, que descansava sobre un petit pont de marès. Cal esmentar que de pontets com aquest, a les Balears, només n'hi ha al fortí de la Torre d'en Pau, a la fortalesa de



Sant Carles i a la de Pollença. El pont llevadís tenia un sistema de politges, i era manejat des de l'interior del recinte amb un torn manual encaixat dins la paret.

Els murs, a la planta baixa, fan una amplada de 2 m. Disposa d'un escalfapanxes, una escala de caragol i dos armaris empotrats a la paret. Abans, el recinte interior estava dividit en dos pisos mitjançant un attell de fusta. La bòveda és de volta d'aresta, sense nervis.

El terrat té 64 m², i les parets fan 1,1 m d'amplada; disposa de vuit canones per cada costat.



"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90
07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIO:

- * ALIMENTACIO VEGETARIANA INTEGRAL MACROBIOTICA
- * FRUITES I VERDURES DE TEMPORADA I DE COMARCA ECOLÒGICA DE LA FINCA DE "SA TAULERA".
- * REMEIS FLORALS "SORIA NATURAL"
- * COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES
- * PLANTES
- * CONSULTA NATURÒPATA



Cuina vegetariana

Aquests dies va acabar el primer torn del curset de cuina vegetariana que s'estava duent a terme a Ca Ses Monges, que comptava amb 17 assistents.

Na Mar Huergo -la tercera de les que estan dretes, mirant des de l'esquerra-, va tractar temes com el rentat i cocció dels cereals integrals, l'elaboració del *Ceitan*, una espècie de carn vegetal, o la fermentació amb sal dels encurtits.

El segon torn va començar el 20 de gener i durarà sis setmanes, treballant quatre hores cada dissabte. S'hi han apuntat 23 cuiners.

Redacció





El Nadal Cultural a Sant Llorenç

Acaben de finalitzar els actes del programa del Nadal Cultural 95 que l'Ajuntament de Sant Llorenç ha duit a terme del 15 de desembre al 13 de gener a Sant Llorenç i Son Carrió.

S'han realitzat un total de 24 actes entre exposicions conferències, excursions, concerts etc...

El programa, adreçat a tota la població, ha inclòs des d'activitats per als més petits, com foren els contes de Nadal que es contaren a les biblioteques amb una participació d'una cinquantena de nins i nines, a diverses activitats per al jovent. Aquests, anaren d'excursió d'Orient a Santa Maria pel torrent de Coa Negre, i també assistiren a la inauguració del Punt d'Informació Juvenil que a partir del proper dia 20 de gener estarà obert tots els dissabtes de 10 a 12 hores a ca s'Escaleta (C/Major, 7 Sant Llorenç).

A més, com ja és tradició del jovent de Son Carrió, es varen fer un any mes unes bones matances.

També els amants de la bona música han pogut gaudir d'uns bons concerts. Hem de destacar a Sant Llorenç, el concert líric, l'actuació de l'Orquestra Camerata de Sa Nostra i l'actuació del grup Cap.pela, els quals ompliren l'església. A Son Carrió hi va haver un concert de piano a càrrec del gran pianista Joan Moll, i un concert de guitarra a càrrec de Pere Fiol; ambdós delectaren tot el públic assistent.



Dins l'apartat musical són de remarcar les actuacions de la banda de música de Sant Llorenç i del grup de cambra de l'escola de música.

A més de les actuacions musicals es varen fer dues conferències, una a Sant Llorenç sobre *Els inicis de la història de Mallorca*, a càrrec d'Antoni Limongí, i l'altra a Son Carrió, en la qual na Maria de la Pau Janer ens parlà sobre les Rondalles Meravelloses; hi assistiren una trentena de persones.

No podem deixar d'apuntar, tampoc, que durant aquest mes hi ha hagut obertes un bon grapat d'exposicions, dues d'elles fetes per gent del municipi: una a Son Carrió de dibuixos i betlems fets pels nins i nines de

l'escola Sant Miquel i organitzada per l'APA, i l'altra a Sant Llorenç, que era una preciosa mostra d'artesanía del ganxet organitzada per l'associació de la Tercera Edat de Sant Llorenç. Les altres dues, *Espantaocells*, organitzada per Sa Nostra, i *Objectes de Llum*, organitzada per la Fundació la Caixa (aquesta estarà oberta fins dia 21), han tingut també una gran afluència de visitants.

L'Ajuntament ha intentat, com es pot apreciar en aquest petit resum, que l'oferta d'activitats fos variada i que en unes festes tan entranyables com són les nadalenques hi hagués la participació de tothom.

Des d'aquesta revista, la delegació de Cultura de l'Ajuntament agraeix la participació de totes aquelles persones que d'una manera desinteressada han fet possible el programa de Nadal i les festes dels Reis, així com a tota la gent la bona acollida que han tingut les activitats.

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Maria Bel Sanxo i Orell
Àrea Socioeducativa i Cultural
Ajuntament de Sant Llorenç



Assemblea general de Flor de Card

Dia 13 de gener, a Ca Ses Monges, tingué lloc l'Assemblea general anual de l'Associació cultural *Flor de Card*, formada per les persones que durant el darrer any han col.laborat almanco sis vegades amb la revista. Les que complien aquesta condició i compareguren a la reunió foren les següents: Josep Cortès, Francesc Umbert, Aina Simonet, Francesca Santandreu, Maria Galmés, Guillem Quina, Guillem Soler, Felip Forteza, Isabel Nicolau, Joana Domenge, Antoni Sansó, Francesca Ramon, Guillem Pont i Ignasi Umbert. Jaume Galmés excusà la seva assistència.

El Secretari, Ignasi Umbert, donà compte de la relació de col.laboradors de 1995, que han estat superiors als de l'any anterior, si bé el nucli que duu endavant la revista és gairebé sempre el mateix. Com sempre, s'apuntà la necessitat d'augmentar el nombre de seccions per evitar caure en la rutina, sobretot en el que respecta a entrevistes, reportatges i còmics.

La Tresorera, Maria Galmés, va passar als assistents la relació d'entrades i sortides de l'exercici, si bé va esmentar que devfem les tres darreres revistes -perquè la impremta encara no ens havia donat les factures-, i que ens quedaven per rebre diverses subvencions dels organismes autonòmics i locals. Els ingressos pendents pugen als voltants de les 300.000 ptes., i els deutes 150.000, per la qual cosa al balanç econòmic que segueix s'hi haurien d'afegir unes 150.000 ptes.

Saldo a 8.1.95	733.457 pts.
Entrades	1.362.325 pts.
Sortides	1.378.145 pts.
Saldo a 12.1.96	717.637 pts.

En aquest aspecte també cal destacar que l'any passat es va editar el 4rt volum de la col.lecció *Es Pou Vell*, i que a mesura que es vagin venent



exemplars s'anirà recuperant la inversió que férem.

El president, Josep Cortès, va fer notar que dels projectes que tenfem prevists se n'han complit la meitat: l'edició del llibre *Gent de la nostra gent*, a cura de Guillem Pont, va veure la llum la primavera de l'any passat, però la del catàleg de restes arqueològics resta damunt la taula perquè el seu autor, Alfred Fuster, encara no el té enllestit.

Conclusa la presentació dels informes es va donar pas a les suggerències de cara a enguany.

Felip Fortesa va proposar que cada any, per cloure el sopar d'aniversari, es convidàs un personatge que tingués una certa relació amb la revista, per tal que dirigís unes paraules als assistents. La proposta fou aprovada i s'acordà que per enguany convidaríem el batle, i com que casualment es va presentar a la reunió, aprofitarem l'avinentsa per fer-li-ho saber. Va acceptar encantat, però no s'ho acabava de creure.

Josep Cortès proposà que s'editàs un suplement dedicat al centenari de la publicació del primer volum de les *Rondaies Mallorquines*, que estaria integrat, entre d'altres, per un treball de Pere Orpí sobre les rondalles i un altre de Gabriel Janer Manila que ja fou publicat en el llibre del Cewntenari.

La proposta fou acceptada.

N'Ignasi Umbert fou designat per cercar el local on celebrarem el sopar anual de *Flor de Card*. Dies mes tard ens proporcionà el lloc i el menú, que serà el següent:

Molf d'en Pau, a Sineu, el dia 24 de febrer, dissabte, a les 9 del vespre.

El preu serà de 3.000 ptes. per persona. Els interessats ho poden fer saber a Isabel Nicolau fins al dia 20 de febrer.

Se servirà el menú que segueix:

De primer, una picada amb delícies de la casa.

De segon, un plat a triar entre aquests quatre:

-Carabassetes farcides de marisc, amb guarnició

-Cuixa de bè farcida, amb guarnició.

-Porcella tendra, rostida al forn, amb guarnició.

-Suquet de rap amb arròs i guarnició.

Darrerria de la casa o fruita del temps. Vi (Palacio de Arganza), cafè i licors.

En el darrer punt s'obrí un torn de suggerències per celebrar el 25è aniversari de *Flor de Card*, que tindrà lloc l'any que ve per aquest temps.

La primera fou l'edició d'unes litografies per regalar a aquelles persones que hagin tingut una relació més estreta amb *Flor de Card* durant els seus 25 anys d'existència. S'acordà fer algunes gestions per cercar l'artista i pressupostar el cost de l'edició.

També se suggerí la possibilitat de fer una tirada de *pins*, escultures o ceràmiques, amb el card que representa la revista. S'acordà que s'estudiarà aquesta possibilitat i se'n tornaria a parlar en una vinent reunió.

Així mateix es va prendre l'acord de fer un número especial de la revista per celebrar l'aniversari.

Josep Cortès i Ignasi Umbert



1996, any dedicat a la commemoració dels 100 anys de l'Aplec de Rondaies d'en Jordi des Recó

L'any 1996 sera l'any dedicat a la commemoració dels 100 Anys de l'Aplec de les Rondaies d'en Jordi des Recó, de mossèn Antoni Maria Alcover. Per aquest motiu, les institucions que formen part de la Comissió Organitzadora han elaborat un programa d'activitats en homenatge a aquest il·lustre personatge.

Els concerts de Maria del Mar Bonet, que tindran lloc el dia 2 de febrer a Manacor (data de naixement de Mn. Alcover) i el dia 3 de febrer a l'Auditori de Palma, són un dels actes més significatius d'aquest programa.

La Comissió organitzadora ha acordat el disseny d'un logotip que representarà totes les activitats que es duquin a terme amb motiu de l'Any de les Rondalles, el qual apareixerà en totes les publicacions, i també s'editarà en camisetes, en punts de llibres, en adhesius, etc.

Al llarg de l'any, es presentaran publicacions diverses, com són l'agenda



per a l'any 1996 dedicada al món de les rondalles que ha editat la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, l'edició d'una biografia de Mn. Alcover realitzada per Gabriel Janer Manila i la publicació de l'epistolari familiar de mossèn Alcover a càrrec de l'Ajuntament de Manacor.

A tots els pobles de les illes es duran a terme escenificacions teatrals de les rondalles i un cicle de conferències sobre el tema. L'Institut d'Estudis Balearics organitzarà unes jornades, amb la participació d'especialistes a nivell internacional, el comissari de la qual sera Gabriel Janer i Manila.

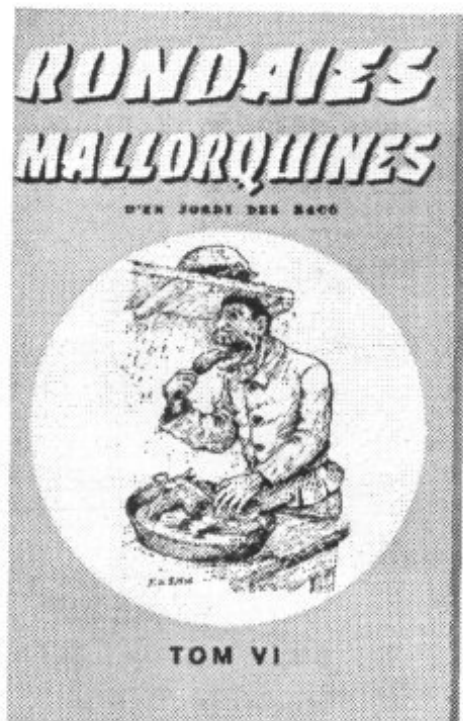
L'any 1996 farà cent anys de la publicació del primer volum de l'*Aplec de Rondaies Mallorquines d'en Jordi des Recó*, de mossèn Antoni Maria Alcover i Sureda (Manacor 1862-Palma 1932) qui, al llarg de la seva vida, va dur a terme dos treballs de gran importància per a la llengua catalana: el *Diccionari català-valencià-balear* i l'*Aplec de Rondaies Mallorquines*. Aquest aplec està format per 270 rondalles i esdevé una de les col·leccions de contes populars més importants i completes d'Europa i la més extensa publicada en català.

La majoria de les rondalles es varen

publicar per primera vegada a diverses publicacions periòdiques, on Mn. Alcover va col·laborar entre els anys 1880 i 1931. S'han trobat rondalles publicades a setze revistes diferents. Per donar una major consistència i difusió a la seva obra, Mn. Alcover la va aplegar en volums, el primer dels quals va sortir l'any 1896. Durant la seva vida es varen publicar dotze volums i quan ja havia mort, Francesc de Borja Moll va continuar amb l'edició de les rondalles i va ampliar l'Aplec fins a un total de 24 volums. A partir de 1960 també les va difondre a través de la radio. Alguns escriptors mallorquins han fet diverses adaptacions teatrals de les rondalles, i darrerament se n'han fet adaptacions infantils i s'han publicat en forma de còmic i en cassette.

L'extraordinària difusió que durant aquests cent anys han tingut les rondalles, les quals durant molt de temps han estat un dels pocs documents que ha permès als mallorquins entrar en contacte amb la seva llengua, justifiquen aquest homenatge que les institucions de la Comunitat Autònoma volen retre al seu autor.

Gabinet de Premsa

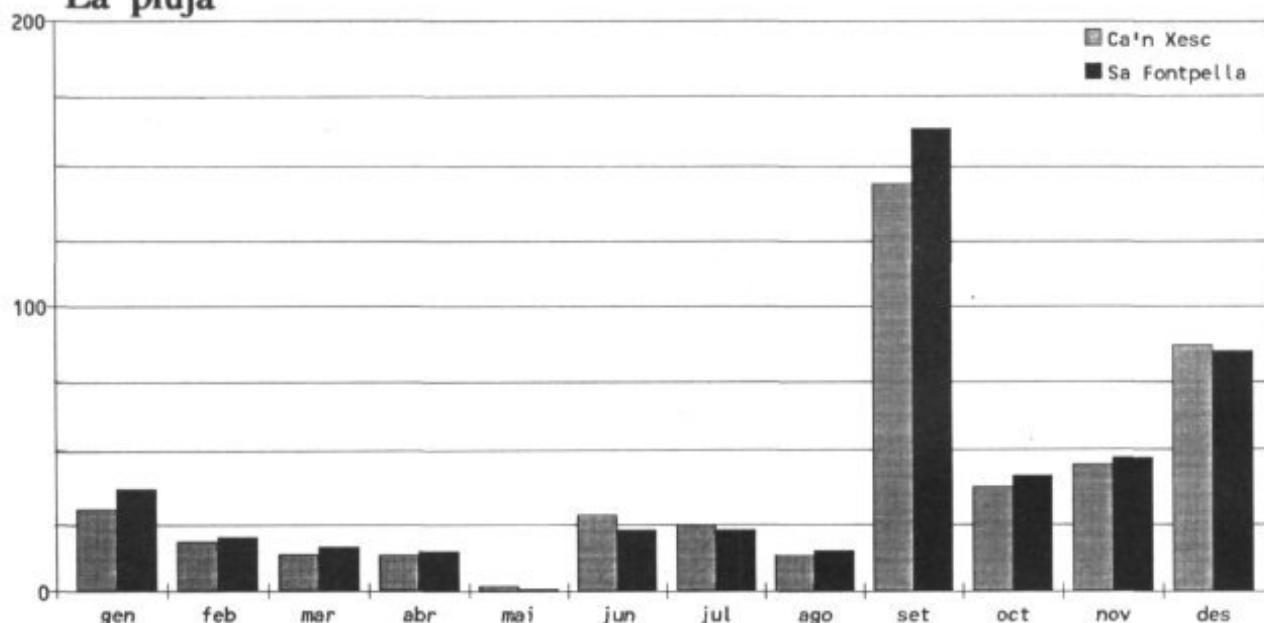




Ca'n Xesc
Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç



La pluja



Com vérem el cel

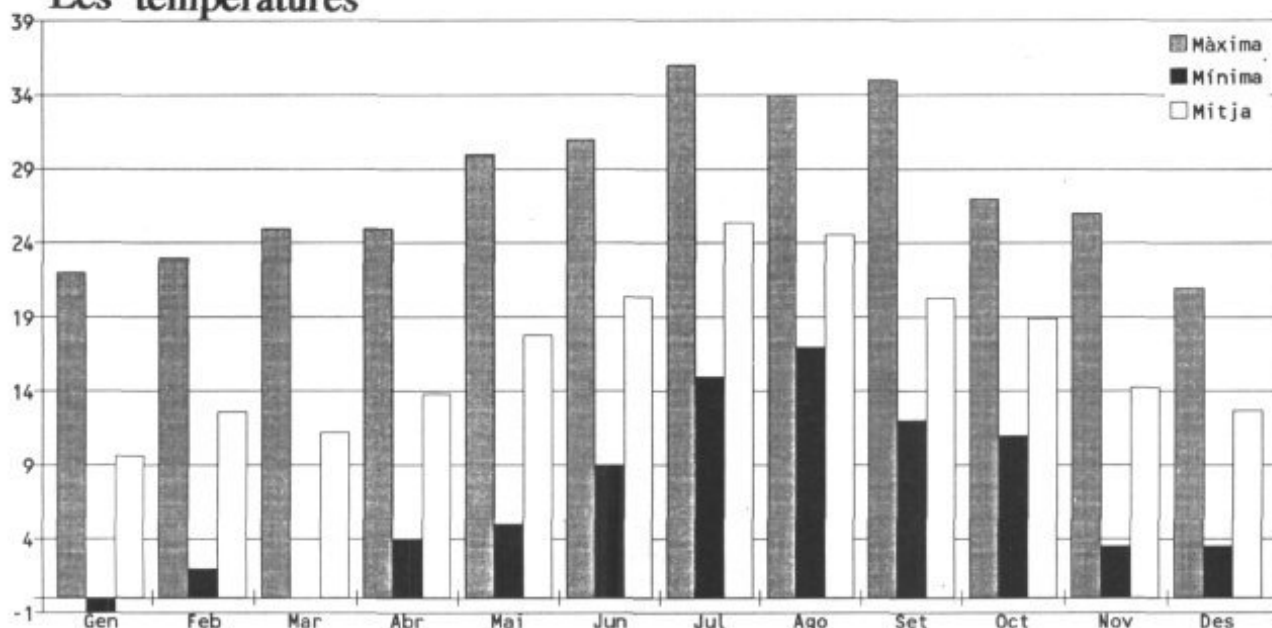
	GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO	SET	OCT	NOV	DES	TOTAL
SERÈ	15	14	17	11	12	12	22	10	07	09	11	08	148
NUVOLAT	10	11	09	15	18	12	07	18	12	17	14	14	157
COBERT	05	03	05	04	01	06	02	03	11	05	05	09	59

Altres fenòmens meteorològics

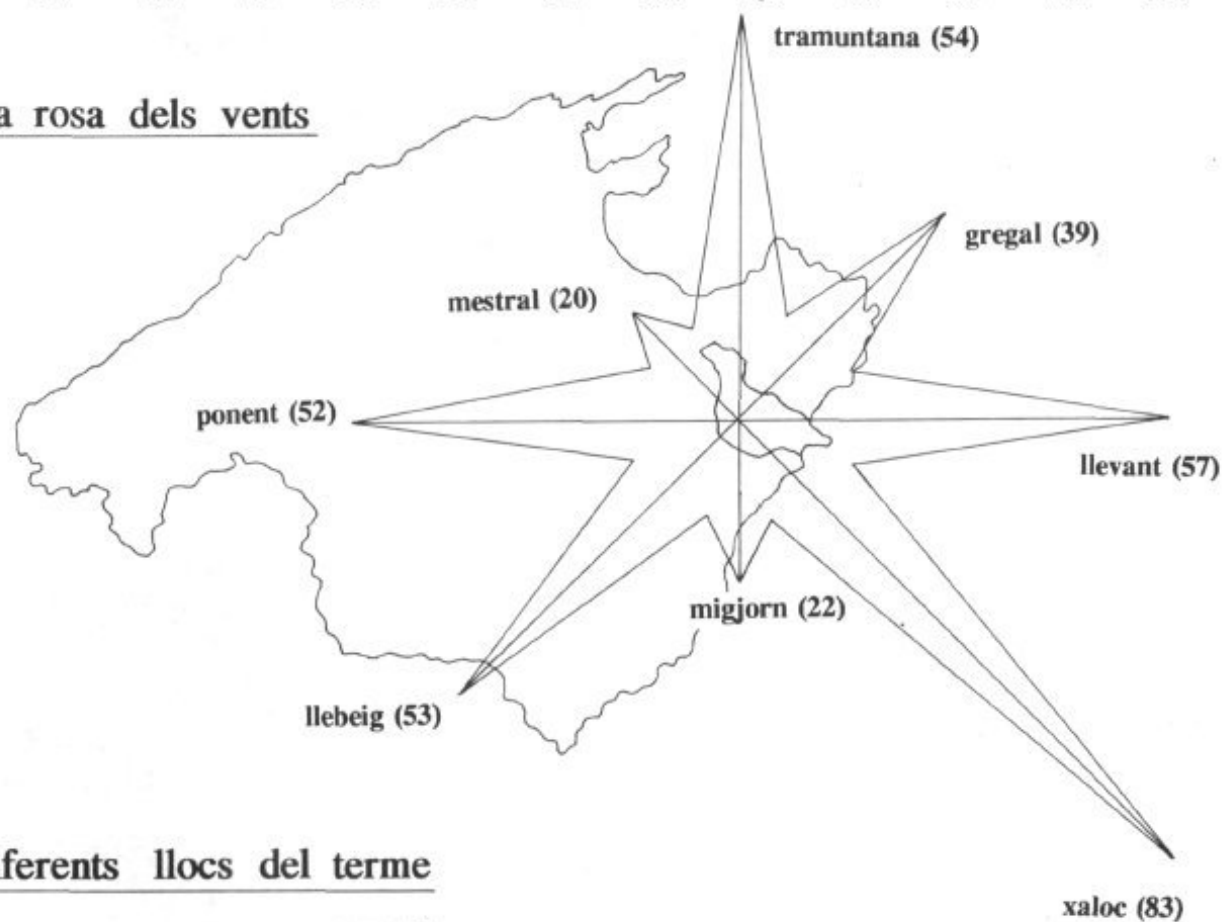
	GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO	SET	OCT	NOV	DES	TOTAL
GELADES	8	3	5		1								17
CALABRUIX	1	1							1				3
BOIRES	2	3	2	3	1					2		1	14
TEMPESTES		1	1	1		3	2	7	12	7	2		36



Les temperatures



La rosa dels vents



Pluja a diferents llocs del terme

Ses Planes (Ca'n Toni)	579 l/m ²
Son Roca	392 "
Sa Fontpella	478 "
Son Vives (Ca'n Pedro)	453 "
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	419 "
Ca'n Xesc	447 "



MOTS ENCREUATS



Horizontals: 1.-Lloc de residència d'un individu o d'una família. Òrgan de l'olfacte. 2.-Indret planta d'oms. Signe que permet de presumir quelcom amb algun fonament. 3.-Desè que és una de les parts d'un tot dividit en deu parts iguals. Consonant. La segona i la primera. Símbol del sofre. 4.-artell ed moN. Que pot ésser matèria d'opinió. 5.-Religiós de l'orde del Carmel. Nom de lletra. 6.-La primera. Que té la virtut de la caritat. 7.-Mig gelat. Mascle le l'oca. Cinquanta. Tallat arran. 8.-Metall groc. Arbre de la família de les oliàcies de fulles enteres, coriàcies, blanquinoses per sota, i flors blanques en raïms axillars. Símbol de l'oxigen- 9.-Vara de Jessè. La darrera de les quatre parts iguals en què els romans dividien els dies. Terminació verbal. 10.-El principi d'abast. Relatiu o pertanyent a la mar Bàltica. Consonant. 11.-Camp clos on es feien les justes i els torneigs. Espàdix d'una espiga composta. 12.-Article. Obligació a la pena que correspon al pecat àdhuc després de perdonat. Sis més un.

Verticals: 1.-En forma de dodecàgon. 2.-L'última lletra de l'alfabet grec. Nom d'arbres de la família de les aceràcies, de fulles oposades palmatisectes i fruit en disàmara, la fusta desl quals és emprada en ebenisteria. 3.-Barbamec. Al revés, símbol del crom. Cadascuna de les barres de ferro o acer amb què es formen les vies d'un ferrocarril, tramvia, etc. 4.-Llençatge propi d'una nació o d'una contrada. Iacisum atoN. Consonant. 5.-Campestre. Establiment de begudes i menjar. 6.-Símbol del iode. Substància crostal.lina i amargant que ocorre en les fulles del grèvol. La segona. 7.-Varietat de carbó de



pedra més recent que l'hulla, en què encara es distingeix la textura de la fusta originària. En un cos que gira al voltant d'un eix, cada volt que fa. 8.-Al rev., conjunció. Tenir gana. 9.-Acció de debatre. Fruita de la vinya. 10.-Niu. Violenta irritació contra algu o alguna cosa. L'esquena d'un ganivet. 11.-soG. Femella del cavall. Nom de lletra. Nota musical. 12.-Cinc més un. Vocal. Sortós.

SOLUCIÓ

Horizontals: 1.-Domicili. Nas. 2.-Omeda. Indici. 3.-Dècim. G. Ea. S. 4.-eG. Opinable. 5.-Carmelita. Ge. 6.-A. Caritatiu. 7.-Ge. Oc. L. Ras. 8.-Or. Olivera. O. 9.-Nard. Nona. Ar. 10.-Aba. Bàltic. T. 11.-Lliça. Tamara. 12.-El. Reat. Set.

Verticals: 1.-Dodecagonal. 2.-Omega. Erable. 3.-Mec. Rc. Rail. 4.-Idioma. Od. Ç. 5.-Camperol. Bar. 6.-I. Ilicina. R. 7.-Lignit. Volta. 8.-In. Atelantat. 9.-Debat. Raïm. 10.-Nial. Ira. Cas. 11.-Ac. Egua. A. Re. 12.Sis. E. Sortat.

BROU DE LLETRES

S A B A T A F P R S L O
A E D O I A G T S X D R
B M K J T H B Q S Z M L
A L O C B I N A A A N R
T P X N O M N B D Y R S
I R O E M D T A T N S G
L H Q G A K R B R E O D
L C U L F L S U B D A T
A O I J D C L T C R E I
N A M U I M S X B A T A
I C A C R A V A C P R D
E I S A C O M A D S O G
T T A D N A J U C E P L
A A F O T N A L P B L H

Dins aquest brou de lletres hi trobareu deu paraules relacionades amb el calçat.

SOLUCIÓ

Sabata, sabatilla, botina, babutxa, mocasí, espadenya, sandàlia, avarca, xoquí i plantofa.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

l·listes de noces
objectes de regal

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç



Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

Màxima	21
Mínima	3,5
Mitja	12'7
Màxima mitja	16'6
Mínima mitja	8,4

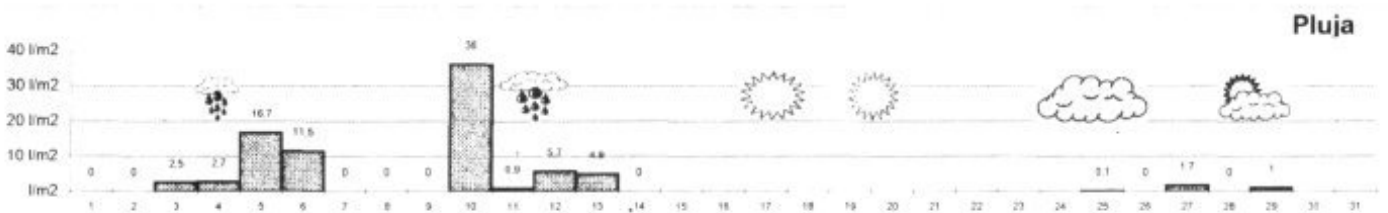
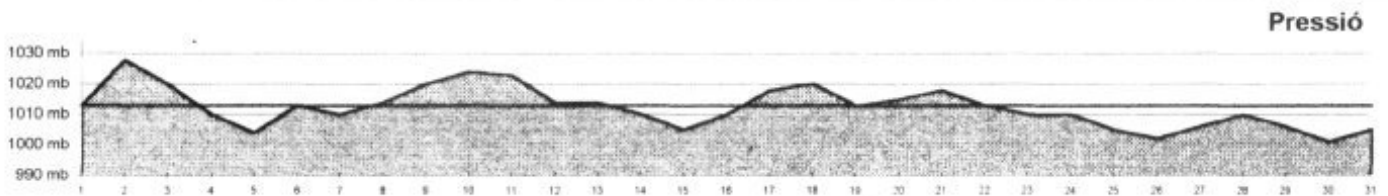
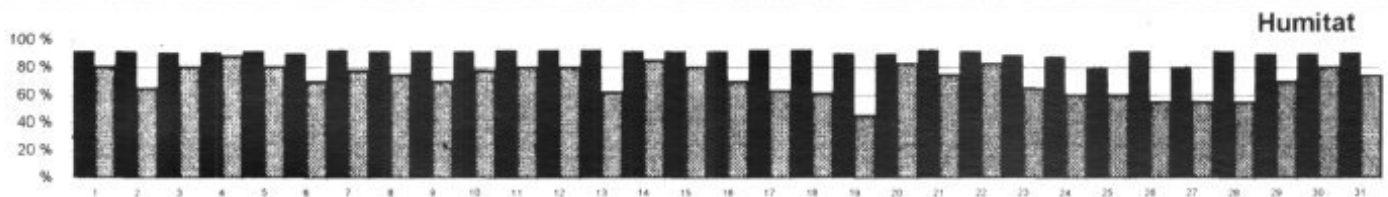
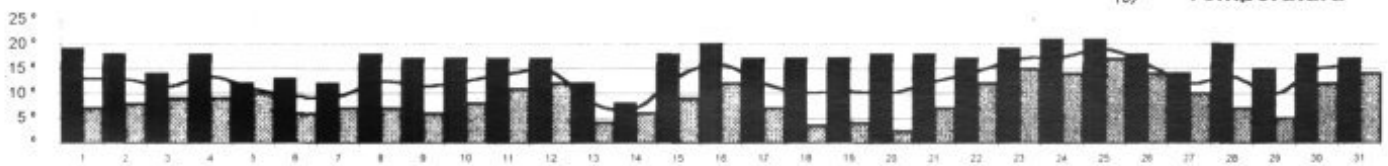
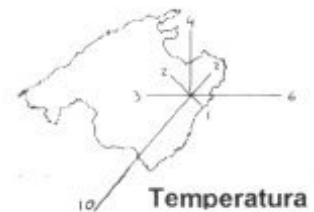
Resum comparatiu del mes de desembre

	1994	1995
Boires	4	1
Tempestes	2	-
Calabruixades	-	-
Pluja (l/m2)	28,7	86,8
Dies de cel serè	13	7
Dies de cel cobert	4	9
Dies de cel nuvolat	14	15
Gelades	4	-
Pluja acumulada any	677	4467

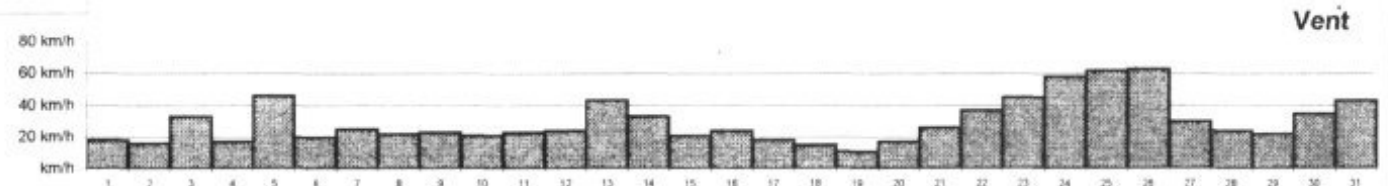
Col.laboradors

Ses Planes (Ca'n Toni)	107
Son Vives (Ca'n Pedro)	86
Son Roca	70
Sa Fontpella	84,5
Sant Llorenç (Ca'n Xesc) c	86,8
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	93
Son Costes (Ca'n Salvador)	70

Des d'on ha bufat el vent



Direcció F | N | NW | F | N | W | F | F | VAR | F | F | NW | NF | NF | SF | SW | SW | VAR | VAR | SW | SW | SW | SW | W | SW | W | N | SW | SW | SW | W





És evident que la diferència no cal cercar-la en el poal de plàstic, ni en la finestra tapada, ni els diferents tipus de plantes, que han canviat. Ni tampoc, perquè

están talment, en el coll de la cisterna, la columna o la capelleta -bastant *kitsch*, per cert- de darrera. La gran diferència està en les vuit monges que presidien la

imatge, mostres vivents d'un temps que no tornarà.

Cortès/Santandreu

(Fotografia cedida per la biblioteca)

